Inträdes-tal hållet i Svenska Akademien Den 29 Maj 1840, af Herr P.D. Amadeus Atterbom, Esthetices Professor vid Uppsala Universitet, Riddare af Komgl. Nordstjerne-Orden

Bokutgåva

Texten ingår i *Svenska Akademiens Handlingar Ifrån År 1796. Tjugonde delen*, s. 3–24. Tryckt hos P. A. Norstedt & Söner, Stockholm 1843.

INTRÄDES-TAL

HÅLLET I

SVENSKA AKADEMIEN

Den 29 Maj 1840,

AF

Herr P. D. AMADEUS ATTERBOM,

ESTHETICES PROFESSOR VID UPSALA UNIVERSITET,

RIDDARE AF KONGL. NORDSTJERNE-ORDEN.

Sedan Svenska Akademien, den 10 Juni 1839, till ledamot, i det efter framlidne Professoren Per Henrik Ling lediga rum, valt Esthetices-Professoren vid Upsala Universitet, Herr Magister Per Daniel Amadeus Atterbom, och detta val vunnit Akademiens höge Beskyddares, Hans Maj:t Konungens nådiga bifall, hade Akademien den 29 Maj 1840 offentlig sammankomst å Stora Börssalen, då Herr Atterbom tog sitt inträde med följande

TAL:

Mine Herrar!

Den skickelse, som leder mina lefnadsöden, har fogat, att den första gången i mitt lif, då jag såsom ögonvittne bevistar någon eder sammankomst, äfven blef den, då jag inträdde såsom ledamot i edert samfund. Min första pligt är tacksamhetens för den ära, som genom detta inträde mig vederfares: en ära, för mig i samma mån särskilt utmärkande, som den innebär en ojäfaktig bevisning af eder frisinnighet och oväld. Ty icke nog dermed, att jag, liksom min företrädare, aldrig sökt något vittert Sällskaps pris; jag har ock varit räknad bland de ungdomliga författare, hvilka, såsom oinskränkt hängifne åt på en gång lifliga och dunkla aningar om ett nytt vitterhetens tidehvarf, lika oinskränkt i denna Stiftelse sågo blott ett hinder för dess utveckling. Så oväntadt korad till en plats inom den fosterländska offerkrets, som en Sångarkonung invigt åt Sångens och Minnets gudomligheter, borde jag, tilläfventyrs, vid den öfverraskande kallelsen ingenting annat hafva besinnat, än mina krafters omotsvarighet både till fordom väckta anspråk och till just

genom edert val fördubbladt ansvar. Lycklig vore jag, om i detta gille funnes, bredvid rummen för Snille och Smak, äfven ett rum för blott kärlek och beundran. Det var ett budskap derom, som jag trodde mig höra i eder välviljas röst; det var, med detsamma, en erinran om ljufva barndomsförbindelser hos mången af de stjernor, som kretsade omkring den Tredje Gustafs sol; det var en påminnelse, lik den om de alptoner, som för lyckliga bergsbygders söner, i främmande omgifningar, framtrolla fädernehemmets bild och uppfriska alla dess intryck.

Afundsvärda måste tvifvelsutan de tider skattas, då det Sköna så uppfyller menniskornas lif och beherrskar deras sinnen, att till dess rena daning och rena njutning intet behöfver förutsättas, utom dess egen sjelfkänsla; då en instinktlik skådning gör tillfyllest, att förvissa dem om rätta beskaffenheten af poesi och konst, af natur och bildningskraft, af smak och stil; då allmän överensstämmelse hyllar det i konstarter sanna, det i konstformer väsendtliga, de äkta urbilderna för alstring, de ofelbara grundsatserna för granskning; då, i korthet sagdt, det af allting gladaste jemväl synes vara det af allting klaraste, hvarom inga undersökningar fordras och intet split kan uppkomma. Men utan det qval, att dylika forskningar blifvit oundvikliga och dermed förvandlat till stridsfält sjelfva förgården kring Skönhetens helgedomar, vore icke den skärseld fullständig, hvari en öfvermäktig reflexion infört både sig och den kultur, som är hennes barn, och som med modersmjölken indruckit hennes oro. Djup till sina grunder, stor till sitt omfång, häftig till sitt utförande, har en tankstrid af sådant slag i våra dagar genomvandrat Europa; och äfven till Skandinavien sträckte sig en fortsättning af denna strid, i hvilken de, som nitälskade för snillets lagbundenhet, skarpare än någonsin förebråddes af dem, som nitälskade för dess frihet, att deras åtgärder mindre befrämjat menniskoandens rastlösa uppstigande till nya höjder, än hämmat det genom antagande af någon viss redan uppnådd höjd såsom den öfversta. Likväl – det gifves om stridsfrågans innehåll ett begrepp, som i mån af sin utveckling uppdagar, huru snillets verksamhet, visserligen blott genom sin frihet lagbunden, dock tillika är blott genom sin lagbundenhet fri; det gifves ett snillets och skönhetens grundbegrepp, hvari alla oklara och splittrande föreställningar, förr eller sednare, måste till enstämmighet renas och upplyftas. Måhända är det icke blott en tjusande dröm, att detta begrepp omsider hunnit nog utredas, för att låta framglimta utsigten af en bildning, i hvilken sjelfva dikten ånyo är sanning och sjelfva konsten ånyo natur, och i hvilken alltså fullkänslan af lifvets återvändande ungdomshelsa för alltid upplöser den fordna striden till försoning. Måhända skall denna bildning, som då må heta ”*glad* vettenskap” med gilltigare rätt, än hvad Troubadourernes aning så kallade, åt alla riktningar nog tillräckligt vidga anblicken af Skönhetens enhet och allhet, för att på hvarje punkt af hennes uppenbarelser låta betraktaren möta ett lika omisskännligt uttryck af den sanning, att hvarenda företeelse är skön, der någon af naturens och häfdens verkligheter återspeglas i harmonisk förklaring. Men i sådant fall, mine Herrar, månne icke en åsigt, som är ”historisk” i ordets vackraste mening, skall medföra i samma mått både möjligheten och pligten att från hvarje ny ståndpunkt af konstodling skåda, liksom framåt med obegränsadt hopp, så äfven tillbaka med obegränsad rättvisa? Månne icke den rätta gryningen af ett fullkomligare tidehvarf skall visa sig vara den, som uppstiger öfver en så vidsträckt horisont, att alla de tillryggalagda höjderna, skinande af lusteldar, vakteldar, altarlågor, stå inom synkretsen i sammanhängande rund, der ifrån spets till spets jordens skalder och vise räcka handen åt hvarandra? Och månne icke då allmänligen skall skönjas, huru de sålunda sammansluta sig till en elektrisk ring, att från snille till snille, från hjerta till hjerta, från erkänsla till erkänsla fortleda den gnista af himmelsk ingifvelse, som i sjelfva jernåldern genomblixtrar sina utkorade med en stråle ur guldålderns dagar?

En af dessa höjder är det vittra förbunds, genom hvilket ännu en gång till jorden, och nu till dess nordligaste trakt, Augustiska dagar tillbakakommo: det förbunds, hvars medelpunkt Sveriges Tredje Gustaf var. Det skimmer, hvarur dess glada sångar-andar vinka oss, består numera endast i förevigade afskedsstrålar från en ärorik solnedgång. En sträng pröfning har beröfvat det konst-ideal, som då var det allmängilltiga, makten af uteslutande mönster; men icke rättigheten att gälla såsom en egen nationalbild af oförgängligt behag; och vid den glänsande bergspets, der deras lustläger står med sitt féslott i midten och Svenska konungsfanan derofvanpå, skola äfven ögon, som sigta åt ett ännu högre mål, allt framgent dröja ofta och gerna. Ju längre

det afstånd växer, som skiljer oss från dessa företeelser, desto mera förenklas och förstoras de; och desto högre visar sig den bland dessa sångarskuggor högsta, den kröntа, hvars åsyn påminner, att, om till ett Augustiskt tidehvarf fordras framför allt en Augustus, är Sverige det enda ny-europeiska land, som hedern att hafva ägt ett sådant tidehvarf kan tillkännas. Ju mera en oväldig efterverld kommer till tals om den siste af våra store Gustaver, – visserligen äfven till storleken den tredje, men jemväl såsom den tredje tillräckligt stor, – desto kraftigare skall hon bestyrka, att han icke var en af de många furstar, hvilkas nedlåtande hägn om vittra idrotter dels ögonskenligt blottat, dels låtit med skäl misstänka ovittra bi-afsigter. Äfven för honom voro sånggudinnornas lekar en beståndsdel af hofnöjen och konungahöghetens ståt: men den yppersta; men ett uttryck för folksglädjen och folksäran; men ett yrke, hvars ljufva ingifvelser han kände genom egen erfarenhet. Ty ej mindre för detta yrke, än för dess idkare, klappade inom hans bröst ett vän-hjerta; han var sjelf, af lågande böjelse, både skald och talare; han älskade att af dem, som voro detsamma, i sådan egenskap behandlas såsom jemlike. Bråddes han i uppriktigheten häraf, liksom i tillgifvenheten för den äldre Fransyska konstskolan, på sin morbror, den Preussiske Fredrik; så var han dock äfven denne Monark olik i den väsendtliga omständighet, att *fosterlandets* språk och sång intogo främsta rummet i hans omsorg. I motsats till en bland nyssnämda skolas långvarigaste fördomar, ville han, att poesiens högre arter skulle företrädesvis egna sig just åt inhemska ämnen; han gick sjelf med föredöme i spetsen; och ehuru de röster och strängaspel, till hvilka han på Mälarens stränder lyssnade helst, ljudade, liksom hans, i tonarterna från Seinens, djerfdes han äska, att dessa tonarter skulle lämpa sig efter Svenska häfdaminnen, Svenska naturtaflor, Svenska seder. Att han äskade detta, invecklade honom i den vackra, den rörande motsägelse, som speglar sig i hela hans vittra ställning. Å ena sidan stod hans förkärlek för de Fransyska formerna; å andra sidan hans åstundan, att en Skandinavisk själ skulle genomblicka, en Skandinavisk grundstämma genomklinga dem: hans förhoppning var, att sålunda skulle uppkomma ett af sjelfva förebilderna oberoende nationalskönt. Säge man fritt om hans ädla syftning, att mycket saknas i dess begrepp om sitt innehåll; blott säge man ock, att detta innehåll verkligen låg deri! – Och besinnar man sedermera, hvad man dermed sagt, då undgår man icke heller, mine Herrar, att riktigt uppskatta den skapartanke, som stiftat edert samfund; den i sanning konungsliga tanke, som ville, att Sverige skulle, äfven genom sitt språk, förnimma sig lyckligt och stort, och som derföre gladde sig att på fosterländsk grund uppresa ett Snillets Panteon, der all Svensk skaldesång och vältalighet inbjöds till en för all Svensk tacksamhet gemensam tempeltjenst.

Dessa festdagar ligga redan långt bakom oss. De dränktes i blod – och det tidskifte af storm och förbistring, som efterföljde dem, är ännu ej öfverståndet. Europa har derunder förvandlats; och äfven Sverige, äfven dess vitterhet har, i godt som i ondt, erhållit sin andel af förvandlingen. Men omöjligen kan, utan att upphöra, *någon* till sjelfmedvetande hunnen vitterhet så förändra sitt skick, att den icke åtminstone i *en* föreställning oinskränkt öfverensstämmer med skaparen för denna stiftelse: den föreställning nemligen, att intet bildadt folk äger någon dyrbarare samhällsrikedom, än ett språk, som är själfullt, manligt, allfräjdadt af styrka, skönhet och snillebragder; att hvarje sådant, huru långt än i allt öfrigt en verldsborgerlig nationernas likställighet må sträckas, bibehåller den innersta folksegenheten oförkränkt; och att i hvarje sådant lefver, jordens årtusenden framåt, äfven sedan sjelfva folkets tillvarelse försvunnit, allt det herrliga, som det varit, känt, tänkt och gjort. Behöfves, utom sakens natur och historiens mångfaldiga intyg, något ytterligare bevis på hvad ett folks *språk* betyder eller *kan* betyda: då skulle jag nämna det underbara skådespel, hvartill vi, ej längesedan, sjelfve varit vittnen. Greklands nyfödelse till politiskt sjelfbestånd är helt och hållet ett verk af den odödlighet, hvarigenom dess tungomål sammanbinder de nuvarande Hellenerne med deras urfäder, och tillika påminner hela den vesterländska verlden om dess förbindelse till sin bildnings moderjord. Hvad vore, utom detta språk, Ny-Grekerne för Europa? Detsamma, som invånarne i Wallachiet och Moldau.

Modersmålets vård; fosterländsk vitterhetsodling; unga skalders, talares, häfdatecknares uppmuntran och understöd; Svenska folksinnets förädling genom skönhetens dyrkan; omsorg att rikta denna dyrkan, i första rummet, till yttringar af offentlig rättvisa åt hvarje, bortgången eller ännu närvarande, inhemsk förtjenst i

snille och hög medborgardygd; ledning, till samverkan och gemensamt mål, af de eldstungor, genom hvilka menniskolifvets högsta andemakter uppenbaras, – äfven i tider, då makter af helt annat slag vilja förvisa dem från jorden: se der hufvuddelarna af denna stiftelses grundtanka; dem, som gifva dess bedömmare den riktiga måttstocken för lof och klander; dem, som berättiga, eller icke berättiga, till det ärofulla namnet *Svensk* Akademi. Väl är denna tanke *så* väldig, att, om en stund komme, då dess tolkar, dess prester icke mäktade fullt och klart uppfatta den, skulle den förkrossa sin egen byggnad och begrafva dem sjelfva under dess spillror. Men fortfara de att nitiskt, hos sig och andra, befrämja dess oafbrutna stigande i ljus och styrka; då skall hvarje på skämt eller allvar fiendtligt kämpaspel, som företager sig att utröna stiftelsens art, endast bidraga till förhöjd uppenbaring af dess anda; då skall denna dess ursprungliga själ framstå i sin dubbel-egenskap alltmera obestridd, såsom bevarande kraft af oändlig erkänsla och skapande kraft af oändlig ny-alstring. Och äro de ej redan skönjeliga, denna dubbel-egenskaps förmedlande och försonande inflytelser? Söker man i det sköna något annat, än ett rusmedel för sin vällustighet och ett glansmedel för sin fåfänga; förenar man med oskrymtad nitälskan för konsten och vitterheten ett klart begrepp om deras dyrd, så till det rena värdet af all idealisk form, som till det höga kallet att omedelbart tolka hvad menskplighet, nation, familj, offentlig och enskilt personlighet äga innerligast, herrligast, förfärligast, ljufvast: bör man då kunna befara, att hädanefter af någon egentlig söndring väpnas i härskaror mot hvarandra? Är ej på diktens område, oaktadt all splittring på vettenskapens och statens, den framtid i antåg, då ingen annan ”skola” finnes, än den på samma gång nyaste och äldsta, som, i frisk åskådning af menniska och natur, ser allestädes de gudomliga urbilderna genomskina? Det är blott genom sådan åskådning, som samhällsverlden kan ur sin nuvarande förvirring räddas; välan! må sångens söner, må konstens dyrkare deri föregå! Men hvem skulle på denna täflingsbana synas före dem, hvilka vid Svenska sånggudinnans altar främst hafva sig anförtrodd den heliga eldens näring? Ja, det skall åtminstone icke blifva *deras* fel, om äfven framdeles vitterheten och konsten göras till sak för något annat ”parti”, än det, hvari dessa sjelfva uppträda såsom part mot obildning eller vanbildning, med alla sina edsvurne såsom *en* man kämpande under sina fälttecken; det skall åtminstone ej kunna läggas *dem* till last, om kärleken, billigheten, friden, landsflyktiga från det allmänna samfundslifvet, icke bland budbärarne af himmelska verkligheter träffa en fristad, att i tryggadt lugn stärka sig till förnyad inverkan på de jordiska tingen. Grekernes Helikon berättades vara omgifvet af en egen luftkrets, så mild, att den kringliggande trakten blef utan like i fruktsamhet, och så sund, att ormarne der förlorade sitt gift. Det berg, som solguden äger i Skandinavien, skall härutinnan visa sig det helleniska jemlikt, och högt öfver hvarje tidssvall, vore dess böljor än så skyresta, upplyfta sin hjessa, – en förebild till den af Eddans Vala bebådade nyfödda jord, som, efter verldsbranden, ur hafvet uppstiger för ett bättre menniskoslägte.

Att kunna med ljust omdöme uppskatta snillets verk, och med varm kärlek befrämja dess öfningar – denna egenskap, står den ovillkorligt i personlig förening med snillets gudalott? Visserligen ej! och dem, hvilka endast den förra förmågan beskärdes, klandrar ingen billig för frånvaron af den alltid ovanliga makt, som skapar nya och egna verldar af skönhet. Men en gränslös hängifvenhet åt Poesiens alltförklarande himlalån; men ett outsläckligt nit för fäderneslandets väl, frihet, ära; men en lika brinnande lidelse för dess fulltoniga språk och den vitterhet, som i detta tungomål har en underskön forntids försäkran om en underskön framtid; men en genomtänkt öfvertygelse om mensklighetens heligaste ämnen, och ett orubbligt mod, att för dem, för öfvertygelsen, för sanningen, allting våga och allting försaka: *dessa* egenskaper, som ännu mer äro sinnets än snillets, – månne *de* skulle någonsin blifva nog sällsporda, för att icke hos enhvar, som kallas till detta samfunds medlem, både böra och kunna förutsättas? – Det svar, som vid denna fråga kan påräknas, utgör i nuvarande ögonblick min tröst. Edert sista val, mine Herrar, är nemligen just dermed rättfärdigadt: ty de nyss antydda egenskaperna äro de enda, i hvilka jag med eder kan mäta mig. Jag behöfver ej tillägga, att jag då, med detsamma, har angifvit de enda likheter, som ställa mig nära den i allt öfrigt med mig ojemförlige Man, hvars efterträdare i edert gille jag blifvit: ty allt, i slik hänsyn, vore sagdt med hans namn. Hvem kan förgäta den skald, som lefde blott för att egna hela sin beundran åt de nordiska ättfädren, och hela

sin ömhet åt deras ättlingar? den skald, som gjorde till sitt lifs dubbla syfte, att uppfinna sånger till återväckande af hjeltesinne, och kroppsöfningar till återvinnande af hjeltehelsa? Edra lagar befalla dock *min* svaga hand, att på hans griftvård teckna hvad han varit. Lyckligtvis, för honom och den sörjande Svea, hafva hans lefnad, hans skaplynne, hans förtjenster sjelfva ristat det; och hvad bättre kan det af en annan författade loftalet varda, än en matt och ofullständig erinran om dessa hans egna minnesord?

Det är, mellertid, ett vänligt förebud, att just *hans* gestalt möter mig vid ingången till den helgedom, som af sin grundläggare, i midten af Svenska snillets offerlund, byggdes företrädesvis åt stora hågkomster och inhemsk ära. Dragen af denna gestalt äro mig äfven enskilt bekanta; en tid har gifvits, då förtroligt umgänge förde mig i deras dagliga närhet, och då öfver det bleka, men kraftiga anletet, häftiga lidelsers oafbrutet rörliga tummelplats, en ljusning af välbehag syntes ila vid min ankomst. Tvifvelsutan har den mötande anden, med bibehållen välvilja, genast förlåtit mig, att jag vid den ingång, der *han* är betraktelsens närmaste föremål, kastat en blick tillbaka åt den rymd af hvarandra skärande banor, bland hvilka jemväl min egen, än afvikande, än sammanträffande, framskymtar. Han har ursäktat, att jag såg mig om åt den tillryggalagda äfventyrliga stigen, som, nedanför en sträcka af klippbranter, begynner sig i ett redan blånande fjerran, vid en hydda med torftak, bland björkomvuxna kullar och källsprång. Dock – äfven vid första fjäten inom det majestätliga mellanting af tempel och konungssal, der jag nu inträder med vördnadens skygghet, förvandlar sig framåtskådandet till en tillbakablickning, ehuru af annat och förstoradt slag: ty genom dessa hvalf sväfvar, i gudahelgd, en sakta stigande anklang af strängar från flydda dagar. Lyssnom! den vexlar tvåfaldigt, i förgängelsens suckning och odödlighetens segerljud; – men den förras ”*aldrig mer*” öfverröstas af den sednares *alltid mera.* – Hvilka äro, längst in, dessa åldriga fanor, som dervid fläktande röras? De äro Torstensons; de svaja öfver den Svenske Arthurs krona och harpa. Han hvilar der, omgifven ännu af alla dem, hvilka han församlade hit ”att utsprida och upphöja Äran och Minnet, samt sjunga de store Mäns lof, som dels styrt, dels tjent och frälsat sitt fädernesland” [1]; hela slägtet af de skalder, de talare, de riddare, som sutto kring hans rundbord, att med honom prisa Skönheten och bryta lansar för henne, har gjort honom sällskap från stridens åratal till fridens. Derutanför, i tidens larm, korsa sig, efter ett halft århundrades förlopp, ännu alltjemt de omdömen af motsattaste slag, hvilka måla honom ömsom i olympiskt ljus, ömsom i tartariskt mörker; men de störa ej hans ro: den af diktens glädje omstrålade Fursten, sjelf i samma person drottqvädare och drott, förtröstar på det fosterbrödralag han stiftat, att det skall från tidehvarf till tidehvarf, vid fortsättningen af sina täflingars idrotter, äfven fortsätta hans minnes försvar. Och hvar, om icke här, der sångens makter vaka öfver ordets helighållning, skulle på jorden finnas ett högchor för hjertats frikostighet, en tillflykt för tacksamhet mot det förflutna, en fristad för behofvet att älskande sluta sig till föregångare, som i sina vackraste ingifvelsers verk efterlemnat oss ett oberäkneligt arf? Hvad vore den ankommande son af ett yngre slägte, som, då han vandrar mellan de murar, på hvilka deras harpor och sköldar hänga samblandade i broderlig jemlikhet, ej dervid förnumme maningsrösten af ”ädla skuggor och vördade fäder”, ömsom stämmande hans hjerta till hugstor fröjd och sälla tårar, ömsom trängande såsom ett bestraffningens svärd genom hans själ? Knäböjande, icke för dem, men för den Gud, som tid efter annan utsänder andar, korade att påminna jorden om bestämmelsen att afbilda och förbereda en bättre verld, anträder jag min vapenvakt omkring den sednast hemgångne kämpens hvilostad. Hvarifrån den glans, som faller derpå, i den af natt å alla sidor omhvärfda helgedomen? Är den ett skimmer från det milda ljus, hvilket, likt Egyptiernes eviga lampa i grafkapellen, tänder sig inom trofasta menniskobröst med påminnelsen om allt hvad lifvet har oförgängligt? Är den det månsken, som genom de öppna portarna ses uppblänka öfver lunden, mellan molnbilder, som än likna tankfulla hjeltehamnar, än skyhästar, på hvilka Valkyrior susa förbi? Det visar mig, bland dem, en af sljernor genomtindrad vålnad; det visar mig hans af blidaste klarhet öfvergjutna minnessten. – Sällsamma inskrift! Den Grekiske helsogudens ormslinga lindar sig der kring den Götiske eldgudens hammars-märke; och en underbar sammansättning af kamprunor, frälsrunor och hugrunor förkunnar, att han bland dödlige kallades *Pehr Henrik Ling.*

Jag har uttalat namnet – och ett samrop af saknande rörelse väcker mig ur drömmen om enslighet, men blott för att i allt annat bekräfta min syn. Jag finner mig bland en samling, lika talrik som festlig, af skaldesångens vänner från hof och hydda, från stad och land, af vitterhetens idkare, älskare, beskyddare, mönster, och hör dem uppmuntra mig till en stunds dröjande vid frågor, dem ädla sinnen, vid tillfällen som detta, så gerna framställa till besvaring. Hvilka voro, under den jordiska vandringen, hans öden? I hvilka förhållanden, hvilka inre och yttre strider, utvecklade sig hans mäktiga sträfvan? Det mål, hvaråt han syftade, i hvilken mån blef det uppnådt? Eller hurudan framgick ur dessa strider, till fäderneslandets erkänsla, den slutliga följden – den först af efterverlden fyllest uppskattliga vinsten?

Det skaplynne, som utmärker den bortgångne skaldens hela diktan och traktan, och som gifvit alla hans qväden ton och färg af en blott åt Nordens naturbilder egnad förtjusning, låter knappt annat förmoda, än att äfven yttre anledningar dertill omgåfvo honom vid lifvets första dagning. Sådan var ock händelsen. I en af Sveriges – om jag så får uttrycka mig – *svenskaste* trakter upprann, obemärkt, källan till den ständigt växande och mot alla hinder alltmera brusande strömmen af hans lefnad. En af Skandinaviens vildaste hedbygder, Ljunga socken i Småland, har en fläck, som, lik en oas, afsticker mot den omgränsande öcknen; på denna fläck, i den invid kyrkan belägna prestgården, föddes Ling 2. Det första föremål för gossens öga, så snart han blickade utom faderstjället, var en parklik löfskogsnejd, med kyrkan i midten, och en strandfager insjö, hvarifrån en å utlöper i milda slingringar; men då hans lekar och barnsliga ströftåg började sträcka sig utom denna fridsort, denna solbeglänsta liknelse af Glasers lustgård med de gyllne löfven, blef det närmaste, som han mötte, idel kala sandfält och ljungmarker. Om fadern 3, sonson till en Carolin och arfving till hans stränga sinnesart, är eljest ingenting vidare kändt, än att han någon tid var socknens kyrkoherde och i sonens spädaste ålder afled; hvarefter modern 4 ingick nytt äktenskap med efterträdaren 5, men ej länge qvardröjde på jorden efter sin förra make. Af sin fader ägde Ling ej något minne; af sin moder, blott en i halft obestämda drag sväfvande bild, som erinrade om ett väsende af ömmaste kärlek och huldhet. Hvad lifligast i hans själ stod qvar af det så tidigt afbrutna förhållandet till henne, var hennes begrafning och den dödspsalm, i hvars afsjungande vid grillen han hade deltagit med en mot tårarna kämpande röst. Obekant är, i hvilken sinnesstämning, glad eller dyster, hans öfriga barndom förflöt; man vet blott, att hans stjuffaders uppfostringssätt varit sträft – måhända något öfver höfvan. Troligt synes, att två intryck erhöllo en i hans varelse djupt ingripande verkan: å ena sidan, intrycket af den oförsonade motsägelse mellan skönhet och vildhet, som stämplade hans vaggas natur-omgifning; å andra sidan, intrycket af så tidig sorg och så tidig erfarenhet att känna sig *ensam.*

Tilläfventyrs har jag härmed vidrört en af förklaringsgrunderna till den tilldragelse, som, vid sjelfva öfvergången ur barna-åren in i ynglingsåldern, kastade en långvarig skugga öfver hans ungdom och var första anledningen till en kedja af sällsamma öden. Af stjuffadern, en man af gammaldags sedvänja, inom sitt hus enväldig och oemotsäglig, var han i flera år hållen vid läroverket i Wexiö. Terminligen hade han dit, från det flera mil aflägsna hemmet, måst till fots åtfölja en vagn eller släda, på hvilken man lastat hans ”djeknekost.” Nu blifven Gymnasist, var han redan utmärkt genom rikt förlänade själsgåfvor, obrytlig vilja och en tidig lust att, med försmående af alla vanliga vägar, sjelf rödja sig idel nya; men också redan genom det oroliga sinnelag, det häftiga lynne, det länge obändiga och alltid svårbändiga temperament, den ytterliga retlighet och snara benägenhet för konvulsivisk öfverspänning, hvilka i hela hans lefnad fortforo att ömsom medkämpa, ömsom motkämpa hans ädla syftningar. En gång hade han velat genom frivillig död undankomma stjuffaderns vilja, hvars oföränderliga beslut ämnade honom till prest. Han företog sig då att på den skarpaste vinterdag, i tunnaste beklädning, vandra långsamt en half mil utom staden, i hopp om en förkylning, som skulle föra honom till målet utan den synd att hafva omedelbarligen sjelf afhändt sig lifvet. Följden blef dock endast en liten snufva och hosta, hvarunder han af detta rön föranleddes att anställa sina första betraktelser öfver menniskokroppen och dess härdning. Sådan stämning, lika tilltagsen som sjelfrådig,

kunde lätt hänföra till utbrott, med hvilka lärarne slutligen tyckte sig ej längre böra öfverse. De funno nödigt att tillgripa det strängaste af de i skollagen föreskrifna straffen: han blef från Wexiö gymnasium bortförvisad. Hos mången yngling inträffar, att sjelfsvåldet, trotset, de utsväfningar, som öfverspringa vanliga pojkstrecks gränsor, ofta äro blott uttryck af dystra nycker, som uppkomma i ett åt sin outvecklings ödslighet lemnadt mellantillstånd af barndom och ungdom, när det i vilda bränningar kastas emellan tvenne yror: än hvirfveln af sinnliga lustars hela nyvaknade makt; än det högre vansinne, som omsider framföder skalden, eller hjelten, eller bådadera, men i förstone blott tjenar att yttermera uppstegra själsvillan. För denna saknas ock, ty värr, aldrig kamrater, som låna sig till befrämjare och medverktyg; ofta stallbröder, dem man i grunden föraktar, men håller sig till af den orsak, att vid den tidpunkten inga bättre finnas att tillgå. Just detta synes här varit händelsen. Han blef invecklad i en undersökning, hvarom berättas, att han kunnat fria sig sjelf ifrån näpst, om han velat yppa de sannskyldiga förbrytarne. Dertill kunde han dock ej bevekas; hellre delade han deras öde.

Den bortförvisade ynglingen, för hvilken härmed en tid af hårda pröfningar var började, lemnade Wexiö till fots, liksom han vanligtvis plägat ditkomma. Till fadershemmet ville han ej återvända. Med uppsåt att begifva sig ut i vida verlden och hädanefter följa blott sin egen ledstjerna, uppsökte han en äldre bror, som redan var på landet bosatt. Såsom en främling, eller en ovärdig att inträda under fränders tak, klappade han på broderns dörr. ”En fläck”, sade han, ”är fästad vid mitt namn; men jag skall aftvå den.” Vägrande hvarje inbjudning att stanna, bad han endast om en aftonmåltid och något understöd för sin resa. Brodern mättade honom; men var sjelf utan penningar. De broderliga tillgångarna medgåfvo blott – en silfversked och hjertliga välönskningar.

Här möter i hans lefnadsteckning en sträcka af ungefär tolf år, som upptages af ortvexlingar, vandringar, irrfärder, äfventyr, mer eller mindre romantiska, och hvaröfver en roman kunde skrifvas desto lättare, som hela denna tidrymd betäckes af ett hemlighetsfullt mörker. Ling sjelf älskade att se den insvept i sådant flor, och tillät aldrig slöjan fullt upplyftas. Enstaka händelser, spridda drag från dessa år förtäljde han stundom och gerna; men aldrig deras sammanhang, aldrig på ett sätt, som från någon dylik särskilt punkt lät öfverskåda hvad som föregått och efterföljt. Frågningar derom afböjde han, eller ock besvarade med nya berättelser af liknande art; det hela behöll han för sig sjelf. Denna erfarenhet är icke blott min; äfven de vänner, som ägde hans mångårigaste förtroende, kunna intyga, att han mot hvarje forskande spaning tycktes med nöje skydda den dunkelhet, hvarur han med ens hade framljungat såsom fullfärdig man. Sammanfattar man hans egna utsagor med rykten, som bland hans närmare och fjermare bekanta äro i omlopp, så framstår ett virrvarr af outredda omständigheter, hvilket man fåfängt söker ordna till en tafla; men hvaraf åtminstone så mycket skönjes, att han befunnit sig i ett rastlöst ombyte af besynnerliga lefnadslägen, esomoftast blottställd för armod, icke sällan för den mest tryckande nöd. Man finner honom under denna tid än i Upsala, än i Stockholm, än i Berlin, än i Köpenhamn, och flerstädes; men känner dels föga, dels intet, hvad han på dessa orter egentligen varit och förehaft. På de flesta ställen tyckes han hafva uppträdt blott för ett flyktigt besök, förblifvit främling, gäst, och snart åter såsom sådan försvunnit. Det är hans lefnads sago-ålder.

Att han under dess första hälft varit inskrifven bland den i Upsala studerande Småländska nationens medlemmar, är bevisligt 6. Man tror sig veta, att han då syftat till plats i något civilt tjensteverk, men vistats mestadels utom Upsala, än här, än der; sist i eller omkring Stockholm, såsom enskilt lärare i ett bättre hus; samt att han derifrån, för att afskära knuten af iråkade nya ungdomsförvillelser, plötsligen aflägsnat sig, med beslut att säga farväl åt fäderneslandet och att antingen aldrig dit återvända, eller också i ett skick, som skulle ärorikt förvåna. Han förtäljes hafva då begifvit sig till Tyskland, hemligen, och i sällskap med en hemlighetskrämare, – den på sin tid vidtomtalte ordensvurmen Boheman. Härmed hade han börjat sin utländska pilgrimsfärd. Till Danmark förmodas han hafva ankommit omkring år 1800; och afgjordt synes vara, att han åtminstone tvenne särskilta gånger tillbragt ett något längre tidskifte i Köpenhamn. Vissa hans

egna utlåtelser kunna ej annorlunda förklaras, än att han äfven studerat vid dervarande universitet; ehuru man jemväl hört påstås, att i dess matriklar från den tiden hans namn ej kan igenfinnas. Flere hafva hört honom berätta, att han deltog i sjödrabbningen på Köpenhamns redd den 2 April 1801, stridande på Danska blockskeppen mot Nelsons flotta; och troligen var det i egenskap af beväpnad student, som han kom att inlåta sig i denna bardalek. Emellan båda vistelserna i Danmarks hufvudstad ligga några fullkomligt obekanta rese- och vandringsår, under hvilka han genomströfvat en stor del af Tyskland, samt kanske äfven besökt Frankrike och England. Han återkom till Köpenhamn med den grundliga kännedom af dessa länders språk, att han kunde förvärfva sitt uppehälle genom att i dem gifva undervisning. Ovisst är, om det var under denna mellantid, eller måhända redan vid skilsmessan från Sverige, som han, i sin längtan att se verlden, tillgrep den utväg att hos någon resande Herre antaga en uppassares befattning. Att han varit stadd i en sådan tjenst, – kanske förenad med egenskapen af tolk, – hörde man honom omtala, såsom ett bland bevisen på sitt dåvarande betryck; men också, att han ej länge med den uthärdat, och sedan hjelpt sig fram på egen hand, i kamp mot en medellöshet, som stundom frestade till förtviflan. Får man efter bokstafven tyda några honom undfallna yttranden, temligen gåtolika, så skilde han sig i Preussens hufvudstad från sin uppassarsyssla och antog der krigstjenst, den han sedermera, snart öfvergifvande den Preussiska hären, fortsatte vid den Condé'ska, och derefter ännu vid två eller tre andra – så vida han verkligen under denna tid, enligt en i vissa ögonblick gifven försäkran, "tjenat fem konungar." Lemnom derhän, huru så tät omvexling blifvit verkställd, eller huru de "fem konungarne" skola utfinnas. Riktande voro dessa tjenster åtminstone icke; hans omständigheter förvärrades ända derhän, att han ofta, i ordets fulla lekamliga mening, led hunger, och att han, instängd på en eländig vindskammare i Hamburg, måste sjelf tvätta det enda linne han ägde, samt, i brist på ved till eldning, torka det genom att ligga derpå. Men hans mod svigtade sällan, och föll aldrig. Rådig, förslagsrik, outtröttligt försökande hvarjehanda, stolt öfver sjelfva förmågan att inskränka sina behof till det yttersta och ofta umbära det för alla andra menniskor oumbärliga, kände han sin barndomstro på Guds försyn stadgas till en makt, som alltjemt upprätthöll det hopp att genom nya försök vinna ersättning för de felslagna. Från detta hopp, och öfverhufvud från hans stolthet, kom äfven den föresats, hvari han under alla dessa år stod fast, att aldrig hemifrån begära understöd och att lemna sina slägtingar i okunnighet om sin tillvarelse. Den drift, som så utan ro förde honom från ort till ort, var nemligen ej blott begäret att skåda främmande länder och derigenom öka sina insigter; den var lika mycket, – om icke mera, – lust efter underbara händelser och dermed förknippade underbara möjligheter att göra sin lycka endast genom sig sjelf, endast genom sitt snille och mod, på något utomordentligt, något oerhördt vis, hvarmed sedan de hemmavarande skulle angenämt öfverraskas. Också hade denna lycka visserligen blifvit gjord efter önskan, om han lefvat i det tidehvarf, då Minotauren och Hydran funno sina banemän; eller i det, då Sigurd red till sin dödsbrud genom lågorna på Hindarfjället; eller i det, då riddare från Taffelrunden drogo ut att uppsöka Montsalvaz, för att på det heliga tempelberget vakta Christi blodspokal. Ty en natur af dylikt slag, men enkom af det fornskandinaviska, var Lings. Han var född kämpe af det slägte, hvarom Islands-sagorna tala; och deri bar han källan till sin storhet och sin olycka, till sin undergång och sin seger.

Samma sinnelag, som hade fört honom på de Danska blockskeppen att strida mot hafvets drottmän, gaf sig luft i den ifver, hvarmed han, efter sin återkomst till Danmarks hufvudstad, omfattade Fäktkonsten. Bidragande anledning gåfvo följderne af den elaka medfart, för hvilken kropp och helsa varit utsatta under hans vandringar. Särdeles hade det omnämda linnetorknings-rönet, flera gånger förnyadt, ådragit honom svåra giktkrämpor, som gjort hans högra arm nästan obrukbar. Han föll då på den tanken att "söka läkemedlet hos tvenne Fransyska emigranter 7, hvilka nyss förut i Köpenhamn öppnat en fäktskola. Innan kort var hans helsa förbättrad, hans arm smidig, och den manligt vackra konst inhämtad, hvari han skyndsamt steg till allmänligen erkändt mästerskap. Lemnande med örnflygt sina lärare långt bakom sig, insåg han tillika snart, att han härmed äfven förvärfvat sig en möjlighet till återuppträdande inom sitt fädernesland med gagn, med heder och med utsigt till varaktig bergning. Nu stod han i morgongryningen af den bana, som skulle blifva *hans*; han kände det, i en mer och mer klarnande aning, och framskred med

jättesteg. Länge dröjde icke, förrän det mål, hvaråt han syftade, började framställa sig i förstorad skepnad och vidsträcktare synkrets. Genom sin erfarenhet af fäkt-öfningarnes lyckliga inflytelse på både kroppens och själens helsa, bragtes han på en ny tanke, hög och omätligt innehållsrik, hvars utveckling ej kunde rymmas inom fäktkonstens gränsor, ehuru betydligt han sjelf utvidgat dem. Det var den föreställning, att en fullständig utbildning af menniskokroppens rörelseförmåga, genomskådad och genomtänkt i hela sammanhanget af sina yttringars vexelverkan, borde ingå i den allmänna samhälls-uppfostringen såsom en grundbeståndsdel, och derigenom återuppväcka en nordisk folkskraft, värdig fordna, herrligare tider. För hans inre syn framstod, i stigande glans, bilden af en menniskostam, nyfödd, liksom i härdning, vighet och vapenfärdighet, så framför allt i helsa, styrka, skönhet; och hans hjerta slog af en tjusning, hvars ungdomlighet åren aldrig förmådde afkyla, när han tänkte sig, huru på fosterlandets jord ett nytt Manhem skulle uppblomma ur slik användning af den urgamla hjelteläran, att en frisk själ bor endast i en frisk kropp. Det var med brinnande önskan att på Sveriges ynglingar få tillämpa denna visst icke genom ett och annat undantag vederlagda lära, som hos Ling sålunda uppblixtrade begreppet af den konst, hvars uppsåt är att tillvägabringa menniskokroppens harmoniska kraftutveckling, och hvars namn blifvit lånadt från det enda folk, hos hvilket hon ännu funnits i sin fullkomlighet.

Väl är ej *han* rentaf detta begrepps nyuppfinnare, eller den allraförste, som försökt väcka Gymnastiken ur dess mer än tusenåriga dvala. Förtjensten häraf tillhör några hvarken djupsinniga eller skarpsinniga, men hjertligt menniskoälskande män, som från Rousseaus ”Emile” hade mottagit riktningen för sin verksamhet till uppfostringsväsendets förbättring. Redan hade först Basedow, sedermera Salzmann, och slutligen äfven

Pestalozzi, hvar och en vid *sin* uppfostrings-anstalt, gjort begynnelser till utförandet af gymnastikens begrepp, sådant det af dem var fattadt; och dessa begynnelser voro redan genom Gutsmuths bragta i ett slags system. Till Köpenhamn hade Nachtigall, en lärjunge af den sistnämde, nyss före Lings återkomst anländt, och der, genast af Danska regeringen understödd, inrättat en med krigsskolan förenad, men dessutom äfven för ungdomen i allmänhet tillgänglig gymnastik-skola. Den rönte ett deltagande, en framgång, hvarigenom saken desto mer måste tillvinna sig Lings uppmärksamhet. Utan att då ännu ana, huru långt just *han* skulle i dess utveckling öfverträffa både Nachtigall och alla andra föregångare, fann han dock snart, att denna sak, dittills behandlad och värderad blott ur synpunkten af en stärkande barnlek, i sig sjelf ägde en ojemförligt djupare betydelse. Han började snart skönja, att den kunde och borde uppfattas i ett samband, till hvilket de hedersmän, hvilkas ögon stodo fästade blott på deras närmaste pedagogiska syfte, ej alls mäktat höja sina åsigter: ett samband, dels öfverhufvud med den allmänna högre mennisko-bildningen, dels enkannerligen med nationalkänslans uppfostran till äkta och allsidig fosterlandskärlek. Så framstego i Lings själ, mer och mer, grunddragen till den ena af de båda egenskaper, som utmärka *hans* gymnastik framför de förres: det storartade skaplynnet med sina flerfaldigt högsinnade afsigter, – på samma gång medborgarens och skaldens. Ty egentligen trodde han sig i Gymnastiken hafva funnit en brygga mellan sin poesi och den förhanden varande menniskoverlden; på denna väg skulle den förra, icke nöjd endast med diktens verklighet, äfven förskaffa sig samhällslifvets, eller ingripa deri till framkallande af öfverensstämmelse med sig. Och sedan verket var börjadt, fogade oförtruten bearbetning snart till den omnämda egenskapen den andra: nemligen den vettenskapliga genomsigt och öfversigt, hvarigenom han lyckades att i en enkel lärobyggnad, med ett system, som är naturens eget, omsluta såsom ett enda helt alla menniskokroppens rörelse-lagar och rörelser.

Vi äro nu i Lings lefnad komna till det tidskifte, som begynner dess egentligen historiska afdelning. De sist anförda omständigheterna voro af den art, att han ej kunde undvika deras meddelande i sammanhang, när han, omsider återvänd till Svenska fosterjorden, tillkännagaf sin afsigt att gagna dess unga söner genom undervisning i fäktkonst och gymnastik. I betraktandet af hans öden äro alltså dessa omständigheter de gränsmärken, på hvilkas hinsida ligger en rymd af strid mellan morgondagning och morgondimma, under det på motsatta sidan upplåter sig en klart öfverskådlig synvidd af bestämda vissheter. Byggande sina

framtids-förhoppningar på förvärfvade kunskaper och färdigheter, men allramest på en mängd jättevulna förslag om gemensam utveckling af kämpakraft och kämpasång, anlände han, våren 1805, till Lund. Han visste att Universitetets Fäktmästare, Porath, var då mer än åttio-årig, och troligen skulle snart genom döden afgå. Bland de yngre vid detta universitet funnos knappt en och annan, som från de tidigare ynglings-åren drogo sig till minnes namnet *Ling*, när, en vacker dag, i Lundagården sågs uppträda med det namnet en man, i lynne och åthäfvor sällsam, volkanisk glödande och äfventyrlig, kraftfull som en atlet, men med kinden redan blek och pannan redan fårad, samt uttryckande sig i ett språk, som var ömsom ”den siste kämpens,” ömsom ”den siste skaldens.” Om sitt förflutna lif gaf han föga besked; allt nog: han befans hemmastadd i flera ny-europeiska språk, erbjöd sig att i dem gifva lärostunder, visade sig i fäktning mästare utan like, och yrkade på en tvåfaldig fosterländsk nyfödelse – den svenska mandomens och den svenska skaldekonstens. För båda föreslog han föryngringsmedel: för den förra, gymnastiska öfningar; för den sednare, bekantskap med den förglömda sångverlden af urfädrens guda- och hjeltesägner. Han stod der med ens, liksom fallen från skyarna, eller framtrollad ur Björners ”Nordiska Kämpadater;” man betraktade honom med förvåning; och de begge föryngrings-medlen, om hvilka han vexelvis höll de eldigaste tal, voro, vid den tiden, lika främmande för Svenskars öron. Men hänförande var mannen och utöfvade på alla dem, hvilkas tillgifvenhet; han ville vinna, en omotståndlig dragningskraft. Den förhöjdes af den hemlighetsfulla dunkelheten kring hans förutgångna öden, och kunde ej motverkas genom de våldsamma utbrott af hans enrådiga herrskarsinne, för hvilka äfven hans närmaste ofta nog blefvo föremål. Innan kort tillföll honom den sökta Fäktmästare-sysslan; likväl med så ringa löne-villkor, att de vore otroliga, om de icke vore bevisliga; och dessa torftiga villkor fortforo länge. Men ingenting kunde nu förlama hans verksamhet. Snart inrättades på fäktsalen, med Akademiens tillåtelse och bekostnad, några anstalter för gymnastik; och ingen föreställde sig då storheten af det blifvande verk, hvartill härmed lades grunden. Dessa första anstalters knapphet motsvarade ungefär omfånget af hans egen dåvarande gymnastiska kunskap; hvilken då ännu inskränkte sig till de rörelser, som i Gutsmuths' bok finnas angifna. I uppfinnandet af nya förmådde då ännu tre af Lings allraförsta lärjungar täfla med sin mästare, när den nya saken nödvändigt fordrade att visas i fördelaktigaste dag för städse växande antal af nyfikna åskådare, äfvensom vid de festliga skådeprof, till hvilka han inbjöd för lärjungars uppmuntran och för verkets vidare befordrande genom ryktets gunst.

Denna kunde icke uteblifva. Både hans fäktning och hans gymnastik vunno hastigt ett utbredt beröm. Eftersökt från många håll, mottog han under mellanterminerna kallelser än från Malmö, än från Christianstad, än från Göteborg, samt undervisade då, på desse och andra orter, i sin dubbelkonst. Också förtjenade hans sträfvan desto mer hvarje loford, som den aldrig ville fånga bifall genom någon flärd, något falskt skimmer. Den var en oafbruten fortsättning af rön och sammanbindande forskningar. Redan 1806 började han studera Anatomi; och dref detta studium med ett nit, som snart med pligtens ifver förenade nöjets 8. Det var detta studium, som satte honom i stånd att åt *sin* Gymnastik gifva den pregel, hvaraf hon, bland alla hittills kända bemödanden i denna väg, ensam utmärkes: pregeln af verklig vettenskap. Utan detta studium hade det ej heller blifvit honom möjligt att – längre fram – bereda sig inflytelse på fäderneslandets krigskonst; då han, ur en öfversigt, hvari han med de blott på styrka och helsa beräknade kroppsrörelserna sammanfattade de rent af krigiska, öppnade en ny synkrets för de gällande olika vapenslagens tjenligaste bruk till anfall och försvar. Än mindre hade han utan sådant studium kunnat skapa *den* art af Gymnastik, åt hvilken hans menniskoälskande hjerta på sina äldre dagar företrädesvis hängaf sig: den användning, hvarigenom bildningsmedlet för friska blef tillika ett läkemedel för sjuka. Denna såkallade Sjuk-Gymnastik, som tycks hafva mer än allt annat gjort uppfinnaren fräjdad bland sina landsmän, grundar sig på den tanke, att inom kretsen af de kroppsrörelser, som befrämja en orubbad helsas förkofran, äfven måste finnas så beskaffade, som befrämja en mer eller mindre förlorad helsas återvinnande. Före år 1813, då han flyttades till Stockholm, kom ej denna tanke till utförande; men den var långt tidigare uppfattad. I allmänhet voro hans uppfinningar, fastän mången af dem framträdde sent i dagen, gjorda redan under hans ungdomstid, eller under de första åren af hans mannaålder. Så förhöll det sig t. ex. med hans af kännare prisade bajonett-

fäktning. Redan 1807 undervisade han några lärjungar deri; men ej förr, än trettio år efteråt, blef den upptagen till begagnande, sedan man, underrättad att en dylik öfning anbefallts vid Frankrikes och Preussens härar, hade med den utländska metoden jemfört Lings och befunnit den Svenska vara bättre.

Jag har nämt året 1813 och flyttningen till Stockholm. Det var en lycklig förändring af hans verkningsrymd, som nu omsider, vid förmånligare villkor för timlig bergning, vidgades till större öfverensstämmelse med hans önskningar. Först anställd såsom Fäktmästare vid Kongl. Krigs-Akademien på Carlberg, utnämdes han, snart derefter, till Föreståndare för det i hufvudstaden inrättade Gymnastiska Central-Institutet. Såsom sjelfva namnet på denna syssla tillkännagifver, var nu det mål, att de maktägande i hans fädernesland skulle anse Gymnastiken för en offentlig samhälls-angelägenhet, ändtligen uppnådt. Värdigheterna af Professor och Nordstjerne-Riddare blefvo sedermera nya vedermälen af aktningen för dess upphofsman. Hugneligare för hans hjerta kunde dock ingen utmärkelse gifvas, än den med hans bild och en värdig inskrift försedda medalj 9, som år 1821, i en högtidlig samling af äldre och yngre vänner, lärjungar, beundrare, öfverräcktes honom med ett tal, hvari en af Svenska Härens Anförare, på allas vägnar, frambar tacksamhetens lofoffer, sällan rättmätigare föräradt, sällan med oförtrutnare mödor förtjent. Äfven jag var en af den talrika skaran; i hvilken fans ingen, som han icke antingen fostrat till smidig hjeltestyrka, eller räddat från krämpor och strådöd; ingen, den han ej fröjdat med sina qväden

”om ätten, som drog till den väldiga Norden,
och lärde oss runor och visdom och sång.”

Det kan icke af mig fordras, och ligger utom kretsen af detta samfunds befattning, att inlåta mig i någon skärskådning af Lings gymnastiska lära. Så väl att teckna, som att bedömma henne, skulle öfverstiga både mina krafter och min pligt. Hans afsigt var att sjelf gifva hennes fullständiga framställning i ett verk, der frukterne af allt, hvad han i denna riktning sökt uppdaga, skulle träffas ordnade i vettenskapligt sammanhang. I många år sysselsatt med grundritningen dertill, hindrades han af döden att fullborda utarbetningen. Dock är det, äfven i det bristfälliga skick, hvari det af hans efterlefvande kunnat utgifvas, en Torso, hvars värde kännare beundra. Vid inledningen, egnad till en spekulativ grundläggning, torde Filosofer och Fysiologer, utan att neka författarens skarpsinnighet, finna åtskilligt att anmärka; kanske äfven flerstädes. Om hans sätt att tänka sig en äkta Gymnastik sådan den ur sann uppfattning af mennisko-organismens lagar bör utbildas till pedagogisk, militärisk, medicinsk och estetisk, skänker oss denna bok i alla fall ett begrepp, som är lärorikt äfven för icke-gymnasten; hvilken dessutom finner läsningen belönad genom en mångfald af besinningsvärda sidoblickar och utsigter. Organismens egenskap att vara ett gudomligt urlifs uppenbarelse; dess friska motsvarighet, såsom menniskokroppens höga syfte; storheten af Gymnastens mål, som uppnås i den mån han förenar läran, såsom verklig vettenskap, med utöfningen, såsom verklig konst 10: dessa, äro de grundföreställningar, ur hvilka boken, liksom saken, framvuxit. Om denna sednare, eller den Lingska Gymnastiken sådan den visar sig i erfarenheten, höras alla kunnige dömma, att de ständigt sig ökande särskilta rönen ständigt mera bekräfta det genomgripande af upphofsmannens siareskådning. Äfvenså stämma de samtligen öfverens deri, att den helt och hållet är ett alster af hans eget snille, eller att han i den utbildat en tanke, som han ej mottagit från någon föregångare. Ledning från Greker och Romare torde väl ingen förmoda; ty de närmare underrättelser vi äga, om dessa folks gymnastik, äro, så torftiga, att de äro ungefär inga. Men äfven sedan man i det nuvarande Europa börjat påtänka Gymnastikens förnyelse, har något försök, som riktigt liknar Lings, hvarken hos Tyskar, Fransoser eller Engelsmän blifvit åstadkommet. Det mesta slägtskapstycket deraf har visserligen Tyskarnes *Turnkunst;* emedan dess uppfinnare, den ryktbare Preussaren Jahn, onekligen är en själafrände till Ling, och det – från en viss sida – i närmare grad, än någon annan samtida personlighet. Äfven Jahns företag gick ut från en storsinnad, en fosterländsk och medborgerlig syftning. Det föresväfvade honom ej mindre än Ling, att Gymnastiken borde för ett nytt folklif i vår germaniska Nord blifva detsamma, som den varit bland Hellenerne under Greklands blomstringstid. Beklagom, att han ej kunde bevara denna sköna syftning från

öfverdrifter och utsväfningar, som retade Preussens kraftfulla Styrelse att genom ett åskslag afbryta dess knappt tioåriga utveckling. Utan spår har den likväl icke försvunnit; de fragmenter af Gymnastik, som åtskilliga europeiska länder för det närvarande förete, hafva till det mesta uppkommit genom män, på hvilka Jahns skola eller skrifter inverkat. Men om Lings lära gäller icke detta. Den har sin egen historia; den var i sina grunddrag uttänkt och utförd flera år tidigare, än Jahn i Berlin uppträdde; och när denna omsider i tryck utgaf sitt system, hade Ling *sitt* redan i allt det vigtigaste färdigt. De invigde försäkra, att Ling ådagalägger, utom sin sjelfständighet, jemväl en vida större sinnrikhet och grundlighet. Hvad den oinvigde kan genast skönja, är framställningens företräde i renhet, i lugn, i hofsamhet. Sakens nationliga och politiska beståndsdel vidröres i det tryckta utkastet nästan ingenstädes omedelbart; och när han deröfver muntligen utlät sig, skedde det visserligen med flödande liflighet, men aldrig på bekostnad af sans och sanning. Till dessa olikheter kommer ändtligen Sjuk-Gymnastiken, såsom en upptäckt, hvaraf honom uteslutande tillhör både det första fyndets och den genomtänkta teoriens ära.

Utan tvifvel är alltså vårt fädernesland berättigadt att anse Lings Gymnastik såsom ett Svenskt nationalverk; med visshet om dess ständigt växande betydelse för all uppfostran till friskt folklif, och med förhoppning, att det småningom skall, äfven utom Sveriges gränsor, med verldseröfrande makt göra sitt värde allmängilltigt till mensklighetens båtnad. Nära till hands ligger den anmärkning, att det saknar en tredje utvecklings-grad, der den gymnastik, som i allmänhet är Kraftens, och den, som särskilt är Helsans, borde sammanbindas med verkliga folkspel, med offentliga national-företeelser af en glädtigt högtidlig beskaffenhet. Den första graden är den allmänna harmoniska kraftutvecklingens, – med sin hänsyn äfven till den nödvändighet, som i det jordiska lifvet följer icke blott soldaten, utan ock mannen såsom man, ja menniskan såsom menniska, att alltid vara beredd på fiendtliga inverkningar och tappert motvärn. Den andra har till uppgift, att såsom läkedom återställa ett stördt sundhets-tillstånd, och dess syftemål är derföre helsan, såsom sådan; i trångare, eller mera omedelbar mening. Dessa begge, så väl Kraftens och Kämpamodets gymnastik, som den sig sjelf återförvärfvande Helsans, har Lings snille hunnit att både uttänka och bringa till verkställighet. Men begreppet af en fullständig Folkgymnastik kräfver ännu något *mera:* det kräfver ett tredje slag, som har till bestämmelse att genom sin förening med offentliga nöjen och lekar, bland hvilka de förnämsta blefve fosterländska föredrag och täflingar i Historia, Poesi, Musik och hvarje skön konst, vara en Fest-gymnastik; just i betydelsen af de fordna olympiska spelens. En tanke, hvars närmare utredning egentligen förutsätter att utreda rätta föreställningen om Folkuppfostran och Folkskolor; ty så dyrbart är för sådan föreställning *det* bildnings-element, som ligger i Glädjen, Sagan, Sången, att det aldrig nog kan af upplysta nitälskare behjertas. Man bör slutligen kunna inse,– och, i fall man vill taga de fria Grekerne till mönster, desto förr – att all storartad nationalbildning hvilar innerst, liksom på religiös och historisk, så jemväl på poetisk och musikalisk grund; hvadan ock alltid, i förnuftigt inrättade folkskolor, en ändamålsenlig behandling af Folksången och Choralen bör skattas lika vigtig, som ett ändamålsenligt förtäljande af minnen ur fosterlandets häfder. Men jag återvänder till mitt föremål med den erinran, att äfven hitåt sträckte sig den ädle bortgångnes önskningar. Hit syftar ej blott den vink om ”gymnastiska lekar,” hvarmed han lyktar sin läras pedagogiska afdelning 11. Då han dervid yrkar, att gymnasten skall låta ”allt genomglödgas af den rena, oskyldiga glädje, som är den gudagnista, hvilken i allt bör intränga,” påminner han sig de folkfester, som sammanbundo Grekerna till ett helt, och yppar med detsamma, att jemväl för honom sjelf dylika målade sig i en fjerran utsigt. Annat kunde ej heller vara, då Ling såsom sitt verks fulländning betraktade den *estetiska* gymnastiken, – den, i kraft hvaraf menniskokroppen adlas till en så skär bild af menniskosjälen, att han, genom vissa ställningar och rörelser, med fullkomlighet uttrycker menniskans innersta väsende.

Sjelf hade han likväl aldrig blifvit mannen, att på sitt gymnastiska lefnadsverk sätta denna festliga krona; äfven om han upplefvat beviljandet af de villkor, på hvilka hennes möjlighet beror. Förklaringsgrunden ligger på djupet af hans personlighet; och att så är, vet enhvar, för hvilken denna varit närmare bekant.

Honom felades alldeles det *sköna* lättsinne, som, utan att vara ytligt, smyckar lifvets utansida med lekande yttringar af en fröjd, hvars frånvaro ingen viljans höghet, ingen styrkans ansträngning, ingen bildningsgåfvans glans förmår öfverskyla. Huru skulle han då förebygga, att äfven inrättningen af hans kroppsöfningar skulle i någon mån förråda samma frånvaro, som i hans skrifter stämmer läsaren, i hans skaldskap åhöraren till en elegiskt sorglig, fastän ock tragiskt upplyftande känsla?

————

Dock – honom var skänkt den lott, som innebär i sig ensam en sällhet, oberoende af allt hvad jorden kan bjuda, oberoende – mången gång åtminstone – af sjelfva det egna hjertats lidanden, sjelfva den egna lyckans skiften; honom var unnad, i ymnigt mått, den dryck af Gunlödas mjöd, som gifver kraft att med klingande strömkarla-slag döfva sina och andras qval, eller att äfven på spjutsuddar, äfven i ormagårdar qväda om höga minnens gudafröjd och odödliga idrotters framtid. Hans lefnad *var* ej blott en hjeltedikt; den ville ock spegla sig i en sådan. Samma kämpalynne, som gjorde honom till mästare i Fäktkonsten och till Svenska Gymnastikens fader, danade honom jemväl till Skald; och de Nornor, som till hans vagga, liksom fordom till Helges, framträdde att "spinna med makt hans ödes dönande trådar," hade, vid detta dön, korat honom till ett af furste-rummen bland Svitiods Sångare. Äfven i denna hänsyn var det egentligen en enda stor tanke, som följde honom under alla hans lefnadsöden, och som i hufvudsaken bestämde all hans diktan genom sitt oafbrutna sträfvande till full utveckling och nöjaktig gestalt. Det var föreställningen om ett fosterländskt Hjelteqväde, som skulle blifva för det framtida Skandinavien, hvad Homers Epos varit för det forntida Grekland; det var föreställningen om en ur fornsvenskt hjertas djup sjungen Drapa öfver den Skandinaviska Norden, upptagande allt det väsendtliga, allt det egentligt utmärkande af dess Natur, Saga, Myt, Häfd, i en skildring, ej mindre sann och trogen, än sinnrikt uppfunnen och lifligt åskådlig. Från Sverige skulle derigenom åt Poesiens verldshaf sändas en af jordens väldigaste sångströmmar, och ur denna skulle sedermera, bland Asarnes ättlingar, fosterlandsvännen, diktälskaren, häfdforskaren, konstnären, med gemensam förtjusning dricka ingifvelser; äfven målaren, äfven bildhuggaren skulle der hämta näring och ämnen. Sådan var den utsigt, som hänförde honom; och i den riktiga aning, att all sant inhemsk konstodling framgår endast ur episk grund och upprinnelse, ansåg han sig kallad att, med försmående af hvarje inskränktare mål, såsom skald lefva blott för frambringandet af ett i nyss angifna mening national-episkt grund verk. Med försök till ett sådant uppträdde han fördenskull redan kort efter begynnelsen af sin offentliga skaldebana; och med ett nytt likartadt försök, af honom sjelf rättvisligen ansedt för hans yppersta arbete, lyktade han den. Det förra, utfördt till femton sånger, och sedan lemnadt ofullbordadt, var *Gylfe*; det sednare, fullbordadt i trettio sånger, var *Asarne*.

I motsägelse härtill står icke, att han dels före det förstnämda hjelteqvädet, dels under tiden mellan detta och det sistnämda, diktade åtskilligt i annan art och form; än i lyrisk, än i dramatisk. Det allmänna omdömet öfver hans skaldegåfva är, att han var företrädesvis en *lyrisk* natur, och att det vackraste, för hvilket vi hos honom stå i förbindelse, uppkom i sådana ögonblick, då han öfverlemnade sig helt åt *denna* naturs kallelser. Detta omdöme tål, i sina tillämpningar, mången inskränkning; men öfverhufvud har det visserligen sin riktighet, så snart vi bedömma honom blott enligt hans framför oss befintliga skapelser, och således endast efter konstvärdet, icke af hvad han tillämnat eller hvad honom idealiskt föresväfvat, utan af det, som han verkligen frambragt. Men hans ställning till Poesiens arter var högst egen. Under det han var *lyrisk* i sin känsla, i sina lidelser, i sin personlighets hela innersta sammansättning, var han *episk* i sin åtrå, sin vilja, sina afsigter och önskningar, sådana de hos honom lågo dels inom, dels halft utom hans medvetenhet. Af dessa begge nödvändigheter lyckades den, som utbildat sig i hans vilja och begrepp, esomoftast att undertrycka sin motsatta, eller den lyriska, hvilken dock understundom bröt sig fram till seger, liksom med lavasprutningars ofrivillighet, glöd och prakt. Men tidskiften infunno sig, då de begge kämpande makterna brottades om väldet med fullkomlig jemslyrka; och det var då, som han i den *dramatiska* diktningen sökte

en utväg att både frigöra sig sjelf och emellan dem åstadkomma försoning. Det anförda torde kunna förklara, att han sjelf lade på sin stora lyriska förmåga minsta vigten, och i allmänhet var obenägen att åt Lyriken inrymma något rent värde såsom sjelfbestående diktningsart. Ja, det var en af hans oföränderliga egenheter, att hysa, om icke förakt, åtminstone någonting så bortåt, för alla slags qväden, som, med ett ringa utvertes omfång, endast gå ut på omedelbar yttring af lyrisk känsla och betraktelse. Derföre, då han under sin ungdom en tid hade i sinnet att utgifva en samling af smärre dithörande skaldestycken, ämnade han göra den till ett sammanflätadt helt af dikter i hvarenda hittills känd, gammal eller ny, lyrisk och halflyrisk art, ty endast genom en slik anordning, som förenade dem till sammanhanget af en äfven utvertes vördnadsbjudande massa, tycktes honom dylika småstycken också berättigas till någon aktning. Desto begripligare är, att den rymliga form, som Dramatiken erbjöd, skulle locka honom ojemförligt mera. Dock var han, med sin lust att alltid gå i stort, äfven i denna riktning ej belåten med något mindre förslag, än att dramatisera allt det hufvudsakliga af Sveriges häfder; särdeles så långt detta förefinnes inom deras *historiska* tidrymd. Utan att någonsin glömma den lust till episk behandling, för hvilken den äldre, den mytiska och halfmytiska tiden fortfor att locka såsom föremål, synes han på sin skaldebana hafva liksom skoftals öfverlåtit sig åt den föreställningen, att på sådan väg frambringa en svensk – men fullständigare – motsvarighet till Shakspeares bearbetning af Englands Historia. Med Carl XII ämnade han sluta den; men derom hördes han yttra, att detta sista sorgspel ville han i det längsta uppskjuta, emedan han visste, att dess fulländande skulle ofelbart och genast medföra hans död. Likväl återtog den förutnämda föreställningen, att frambringa en svensk motsvarighet till Homers Epik, ständigt öfverhanden; och i sjelfva verket röjer det andra förslaget, redan genom sin obegränsning, en i bottnen mera episk, än dramatisk syftning. Dessutom, hvad är i hans dramer, om vi nogare skärskåda dem, det egentligen bästa? Icke det *dramatiska*, – hvilket der antingen icke finnes, eller ock, då det finnes, är tecknadt blott i de allraförsta utkast-strecken; hvarvid felet mindre ligger i den artistiska utarbetningens – här vanligtvis nog flygtiga, nog lösa – skick, än i karakterernas brist på full och sjelfständig personlighet. Gemenligen äro de blott toner och skiftningar af hans egen, som i allmänhet var skarpt sluten inom sin till hälften medfödda, till hälften sjelfdragna trollring af retliga känslor, häftiga begär, ädla, men ofta verkligheten föga berörande föreställningar, och för intrycken af omgifvande föremål öppnade sig nästan endast i entusiastiska uppblossningar, – medelst hvilka då visserligen dessa föremål berördes, men med en förutfattad, af ögonblickets stämning afgjord bevågenhet eller ovilja. Det som åt dessa stämningar sedan gaf enhet och sammanhållning, var den ledning, hvari hans skaparlust, vid alla större företag, stod under en klyftig, men i mången hänsigt mer abstrakt än djup, reflexion. Följden af allt sådant blef oundvikligt, att hans karakters-teckningar oftare framställa mytiskt- eller historiskt-allegoriska *tankar*, än verkliga lefvande *gestalter*. Det bästa, äfven i hans dramer, är derföre det episktlyriska, hvilket, ju friare det skaffar sig luft, såsom t. ex. i hans *Agne*, desto väldigare griper och förtjusar. Blott stundom förmådde denna tonart öfvergå i en sant dramatisk, och frambragte då skönheter af första ordningen; sådant bevisar t. ex. den herrliga monolog, hvarmed *Ingiald Illråda* begynner femte akten af den tragedi, som bär hans namn, och som kanske är i alla afseenden ett bland de mest lyckade af dessa försök. Men att i dem det anmärkta episkt-lyriska ofta kom till en sådan öfvervigt, skedde – till största delen – utom hans afsigt; likaså, att det just i samma mån utvecklade hans egentligaste skaldekraft, som det förenklade sig till *rent* lyrisk känslodikt. Hålla vi oss endast till det, som i hans skaldskap var afsigtligt: då kan således detsamma, som om flertalet af hans lyriska qväden, sägas om samtliga hans dramatiska: att allt detta, närmare betraktadt, utgör intet annat än spridda stycken ur hans stora national-episka sträfvan, eller bör anses för dels omedelbart derur utbrutna fragmenter, dels episodiska förespel till dess vidare fortsättning.

En nödvändig följd af hans personliga daning var, att ett strängt begrepp om *svenskhet* blef högsta grundsatsen vid hans diktskapelser. Hans främsta bemödande blef, att i dem alla, liksom till ämnet, så äfven till hela lynnet, färgen, tonen af dess behandling, söka och vårda en uteslutande ”svensk” egendomlighet. Det nordiska snillet borde här ådagalägga, hvilka dess egna tillgångar voro; den götiska kraften, hvad den på

egen hand förmådde: ingen sydländsk inflytelse borde mottagas: hvarje naturbild eller menniskobild, som icke nyssnämda begrepp kunde erkänna för rent af inhemsk, borde bortvisas: i allt, från det största till det minsta, borde en enkom skandinavisk verldsåskådning uttryckas. För sådan skaldesång blef då, naturligtvis, en ovillkorlig förutsättning, att den skulle börja med en besvärjelse, som ur grafhögen framkallade i dagen den urgamla Valan, ättfädrens guda- och natur-lära, sådan den i deras Eddor och öfriga Fornskrifler bevaras, sådan den ännu, bland våra skogsbygders invånare, förnimmes i en och annan tusenårig efterklang. Ty ehuru längesedan denna lära upphört vara föremål för religiös tro, fortfar hon dock att framställa ett sinnbildligt helt, som för en dylik enkom skandinavisk verldsåskådning erbjuder sig såsom den lämpligaste poetiska symbolik; äfven derföre lämplig, att hon icke blott sinnebildar vår Nords fordna sätt att uppfatta Gudomen, Menniskan och Naturen, utan tillika, genom sin tragiska och likväl tröstliga siare-blick åt sin egen framtid, sjelf ganska bestämdt sammanlänkar och försonar sig med allt hvad i detta uppfattningssätt blifvit genom Christendomen förändradt. Det myckna sanna och sköna, som denna åsigt innebär, kan drifvas till en yllerlighet, der dess sanning slår öfver till blindmening, dess skönhet till parodi; och onekligt är, att Ling tycktes ofta häri, liksom i allt annat hvad han kände, tänkte och föreslog, låta missleda sig af den föreställning, att det yttersta alltid är det högsta. Men stor och kärnrik var likafullt den tanken, att i Svitiod ånyo anstämma de förlorade ljuden från Brages harpa, och att derigenom hos det nyare slägtet, i samma manliga fostran, som ville återbringa Asasönernes kroppskraft och lefnadsmod, äfven återbringa deras myters djupa gudomskänsla och natursinne. De inre anledningar härtill, som lågo hos skalden sjelf, äro redan insedda. Men också yttre uteblefvo icke, och kunna bestämdt angifvas. Under sina ungdoms-vistelser i Danmark, der han blef så hemmastadd, att bland hans otryckta smärre qväden också förekomma flera på det landets språk, hade han gripits af en ädel smitta: den fromma kärlek till förfäderne och deras fornverld, som redan då var en af Danska folkets vackraste egenskaper. Han hade ock varit åhörare till de ryktbara föreläsningar, med hvilka Steffens, sjelf föga mer än yngling, åstadkom i Danmarks hufvudstad en andlig rörelse, som blef i flerfaldig måtto fruktbärande; han hade hört den unge Vise, med en vältalighet ej mindre lågande af skaldens eld, än af tänkarens, utveckla den höga betydelsen af poesi och konst, äfvensom särskilt af det nationliga deri; och vid den tidpunkt, då Ling åter beträdde Sveriges jord, hade gnistorna häraf redan i Oehlenschlägers själ uppflammat till den morgonlåga, som i oförgätliga ungdoms-dikter helsade Europas Nord med sina första framstrålningar. Allt hade sålunda sammanverkat till den åsigt, i hvilken han för lifstiden förblef oryggelig. Åt samma uråldriga malmstreck, som för den danske skaldeynglingen börjat uppluta sina i hemlighetsfull natt förgömda och förglömda rikedomar, vände sig äfven slagrutan i den unge svenske skaldens hand; och det var med uppsåtet att på eget språk och egen väg komma till samma mål, som han i Lundagårdens vänliga löfskuggor, på ”gudaharpan med björnsenesträngarna”, försökte sina första nordmannaslag.

Bland åhörarne infunno sig äfven sådana, som voro med honom likasinnade i böjelsen för vittra yrkens utöfning. De förste, som sålunda mötte honom på förtroligare vis, voro, märkvärdigt nog, en äldre estetisk vettenskapsman, förtjent att ihågkommas såsom en bland de sinnrikare af det nyssförflutna tidehvarfvets smaklärare, och en ung skald, flera år yngre än Ling sjelf, ämnad att en dag låta det nya tidehvarfvet framstå i fullmogen svensk högsommar-prakt. Högt skattande den förres varma nit, men snart finnande hans åsigter något trånga, slöt han sig desto närmare till den andre; hos hvilken han genast upptäckte gåfvor, dem han upplefde den glädje att se utvecklade; afundsfritt stolt, att de så lysande bekräftat hans förutsägelse. Den förre var Professorn och Bibliotekarien Lidbeck; behöfver jag nämna, hvem den andre var? – Med dem knöt han en tremanna-förening, som, utom sitt öfriga umgänge, på bestämda dagar enkom sammanträffade för att ömsesidigt meddela sina försök, förslag och meningar. För dessa förbundsbröder uppläste han utkasten till de flesta af de poetiska arbeten, som han sedan från trycket utgifvit; ty äfven här, liksom i sin fäktning och gymnastik, hade han mestadels redan gjort de egentliga uppfinningarna; öfvergångstiden från ungdom till mandom var i allmänhet deras födelsetid. Här föreläste han sitt sorgspel *Eylif den Götiske*, hvarom den misshällighet uppstod mellan hans lärjungar och den akademiska Senaten, att de förre ville under en

mellantermin uppföra det på fäktsalen, men kunde ej dertill erhålla Consistorii samtycke; näppligen dock af den orsak, att det i sanning är det svagaste bland alla hans diktverk, och lätt kunde tagas för en parodi på den äldre Fransyska Tragediens enheter, diktion och versart. Här fann han de tidigaste beundrarne för sin herdedikt *Kärleken*, som deremot, betraktad såsom ett helt, måhända öfverträffar alla hans större qväden i ren och harmoniskt fulländad skönhet. Här lät han sin *Agne* höras, det till hedersrummet bland samtliga sorgspelen berättigade, och hvars chor-sånger, i likhet med den nyssnämda idyllens omvexlande mennisko- och natur-stämmor, odödligt bevittna, att de strängar, som enligt hans egen beskrifning voro af ”björnsenor”, dock äfven, när honom så behagade, kunde gifva den skäraste metallklang. Här fägnade han de första fosterländska hjertan med allegorien *Gylfe*, som sedermera utväxte till ett vidlyftigt verk af många sånger, men i den gestalt, hvari den visade sig i tidskriften *Lyceum*, tillvann sig hela det yngre slägtets hänryckning, hvars omdömen öfver Ling icke alltid förblefvo lika öfverensstämmande. Men i sitt tretal kunde dock detta fosterbrödralag ej särdeles länge bibehålla sig. Skiljaktigheterna mellan Ling och Lidbeck voro för stora. Icke nog dermed, att den förste ofördröjligen uppträdde såsom sina Edda-gudomligheters prest och förfäktare; han yrkade tillika, att de Grekiska och Romerska skulle åt dem afstå sina platser och skyndsamt ur det Nordiska sångtemplet utflyttas, Lidbeck, åtagande sig att vara Olympens kämpe mot Valhall, blef i denna kamp alltmera ifrig, då han tyckte sig se den tredje medbrodern, som i begynnelsen hade sjelf studsat vid slika påståenden, lyssna till dem med stigande benägenhet. För öfrigt var ej utan, att åtskilligt annat förekom honom betänkligt i Lings begrepp om skaldskap, om kraft, om svenskhet; och det är troligt, att han i sin nitälskan för *smak*, med mera, ej sällan hade rätt. Omsider sönderhögg Ling sjelf förenings-knuten genom en satirisk dikt 12, hvars föremål var Lidbecks blindhet. Om denna satir har något poetiskt värde, är mig obekant. Man torde af Lings hela personlighet, sådan hans läsare och hans enskilta vänner känna den, finna sig böjd att förmoda det motsatta.

Med namnet af tidskriften Lyceum berörde jag den brytningstid, som redan under de sednare åren af Lings vistelse i Lund började stycka Svenska Vitterheten mellan tvenne makter: den ena, bedagad, fullfärdig, inom sin ring åt alla sidor afsluten, heligt bevarande och bevakande det Gustaviska tidehvarfvets traditioner; den andra, ung, omogen, oroligt lysten att försöka sig på egna vägar, syftande på dem alla så inåt, som utåt det Oändliga, och sträfvande att ånyo genomtänka grundföreställningarne af vitterhet och konst, under yrkan, för dem samtligen, på djupare innerlighet och rymligare omfång. Den förra hade bildat en skola af skalder, tänkare, talare, nära beslägtad med den äldre fransyska, hvars ande, genom sträng lydnad för regel och sträng renhet i styl, åt sin ursprungliga täckhet lyckats förvärfva drag och hållning af forn-klassisk storhet. Anmärkningsvärdt är och förblifver, att, utom Britannien, är Sverige det enda land, der denna art af snille och fägring kom till någon verklig fortsättning. Alla det Nyare Europas vitterheter hafva, hvar i sin ordning, försökt likna det nämda mönstret; men flertalet stannade vid trälaktig härmning, eller vid blotta frändskapen i åsigt och bemödande. Blott hos tvenne blef försöket egentlig täflan, och frändskapen i syftning äfven frändskap i snille: dessa två voro den *engelska* och den *svenska.* Födda till systrar, bekräftade de sitt syskonskap också deruti, att blott *de* förmådde lyfta sig från efterbildning till jemlikhet – stundom ända till öfverträffning. Det är endast den förra, som kan framvisa en Pope och en Thomson; endast den sednare, som kan framvisa en Leopold och en Oxenstjerna. Den unga förändringskraften åter, som, i sina tjusningsdruckna förhoppningar om en tillkommande konstverld, ofta nog bedömde den förhandenvarande obilligt, verkade i ett ingalunda tillfälligt sammanhang med de krafter och röster, hvilka då nyss hade i Tyskland och Danmark begynt hänvisa poesien dels till den äkta Grekiska Antikens, dels till den romantiska Medeltidens, dels ock till den ur-äldsta Germaniska och Skandinaviska forntidens källor. Under det vårt fäderneslands vitterhet, mer och mer, härigenom antog en ny riktning, utvecklade sig denna, i sin fortgång, till en rörelsebana, som, i likhet med ellipsens, vände sig omkring tvenne brännpunkter. Den ena brännpunkten var betydelsen af poesi och konst, såsom betraktade i sin idé, eller i sjelfva det innersta väsendet af Fantasiens underverld: för denna yrkade man på djupsyntare uppfattning af dess skaparlif och allmänna ställning till religion, vettenskap, samhälle. Den andra var betydelsen af naturdikt, nationaldikt,

folksång, folkspråk; öfverhufvud, af allt slags lefvande egendomlighet, – allmän eller enskilt: för denna yrkade man på högre uppskattande, på mångsidigare erkännande, på större frihet eller utvidgade rättigheter; således i allmänhet derpå, att det individuella, det personliga, det omedelbart menskliga, i ljus eller skugga, i godt eller ondt, i frid eller strid, i fröjd eller sorg, i skämt eller allvar, skulle inom konstens och smakens rike erhålla ett vidsträcktare spelrum. – Men, att i sådan utveckling framskrida, hvad var *det* annat, än att framskrida till en fullständigare allsidighet i synvidd, i mottagsamhet, i aktning och kärlek, än någonsin förut hade tillvarit? Den nya riktningen drefs af en ren sjelfnödvändighet, att, i motsägelse till månget af sina första påståenden, småningom upptäcka, huru äfven der, hvar den i sin början hade tyckt sig skönja idel skal och flärd, ofta fans ett lärorikt mått af poetiskt värde, af vitter förtjenst, af högsinta åtgärder för nationens förädling. Med insigten häraf lyktades den mellantid, som ej kunde upphöra förr, än örliget hunnit genomkämpas och gäsningen klarna.

Se vi nu nogare tillbaka på denna tid, så är ögonskenligt, att sjelfva den nya riktningen, ehuru i sitt hela en och gemensam, dock under sin utvecklingsgång skiftade i ett slags dubbelhet, en tvåfald af sidor, som deraf uppkom, att olika lynnen fästade sin förkärlek vid olika former af saga och sång. Några nemligen fästade *sin* vid de fornskandinaviska, som qvarstå på rent af nordmytisk grund; somliga deremot omfattade företrädesvis dem, hvilka man kallat ”romantiska”, och i hvilka , sådana de tillhöra äfven Skandinaviens medeltid, visserligen de förras ande fortlefver, men såsom förmildrad och förljufvad genom christendomens inflytelser. Att man bland nitälskarne för de förra, eller egentligen för dessas omedelbara och (hardt nära) uteslutande användning, skulle i spetsen träffa Ling, var naturligt. Dem, som gingo den andra stråten till det gemensamma målet, förebrådde han esomoftast än ljum fosterlandskärlek, än veklighet, och öfverhufvud en diktan och traktan, mindre passande för Brage hin Gamles söner, än för sådana, som han på sitt språk kallade ”sydliga leksvenner, förhexade af Söderns blekgula dvergar.” Än mer: han ansåg sig böra ogilla en, hos några, med denna klemighet förenad håg för teoretiska och kritiska betraktelser, hvilka, om de än icke alltid förrådde bristande förmåga att sjelf någonting skapa, likväl dels borttogo tiden från egen alstring, dels inledde i en polemik, hvaraf nyttan vore ovissare än skadan. Hans yttranden och råd i detta hänseende hade ej sällan förtjent att följas, oaktadt han sjelf var både en mera teoretiserande varelse, än han förmodade, och en polemiskt retligare, än han ville synas. Det ena har han tillfyllest ådagalagt genom sina skrifter i prosa, och föröfrigt beggedera genom sina många Företal och Anmärknings-bihang. Men riktig var hans öfvertygelse, att man gagnar vitterhetens sak, liksom mensklighetens i det hela, bättre med att uppbygga, än med att nedrifva. Dem, som icke i tid fullt besinnade detta, är allraminst *jag* befogad att urskulda. De beklaga sig dock icke, om öfver dem, skoningslöst, den domen går i fullbordan: ”alle de, som taga till svärd, skola förgås med svärd.” Deras mening var ren, och deras strid oegennyttig; de påräknade aldrig någon annan ära, än undergångens.

Då man likväl alltjemt å båda sidorna ägde så mycket gemensamt, och framför allt tjusningen för det fordna svenska folklifvet, sådant det visar sig i sina sagominnen och sagotoner, sina kämpa- och kärleks-qväden; så kunde ej annat ske, än att man ömsesidigt, mer och mer, emottog inverkningar från hvarandra. I sjelfva begynnelsen hade skiljegränsen varit föga märkbar, så ofta Ling tillät sin lyrik rent framklinga; såsom t. ex. i den nyss omtalta herdedikten *Kärleken*, hvars behag är helt och hållet af sentimentalt-romantisk art. Närmare mot slutet af hans skaldebana återvände detta förhållande, numera utbildadt till bestämdt sammanhang med den christna verldsåsigten: och det icke blott, när han dertill särskilt föranleddes af ett visst ämne, – såsom i det på ljufva sångstycken rika sorgspelet om den *Heliga Birgitta*, der han äfven mer, än eljest vanligen i sina dramer, sökt göra språket och versen till uttryck af en musikalisk sinnesstämning; utan ock då, när han fortfor att ställa sig på den nord-mytiska grunden. Så delade han ock med den andra sidans vittre den böjelse för ett allegoriskt betraktande af lifvet och tingen, som plägar anses för någonting *dem* utmärkande; men med den skillnad, att lusten för Allegori gick hos honom vida längre. Redan i hans herdedikt voro personerna, såsom han sjelf uttryckligen på titelbladets baksida tillkännagifvit, allegoriserade

egenskaper, lidelser, dygder, laster. Det fullaste beviset på denna böjelses öfvermått gifver oss hans i tre omgångar bearbetade *Gylfe.* Hjelten är här en personifikation af allmänbegreppet Svenskhet; i dess sednaste historiska förhållanden, från kriget med Ryssland och Finlands förlust, till vår nuvarande Konungs ankomst såsom Gylfes blifvande nye "Jarl," samt föreningen mellan Sverige och Norrige 13. Hans älskarinna Aura är en dylik personifikation af Finland; hans fiende, Jotuna-Drotten, af Ryssland; hans hofkämpar föreställa, under namnen Ume den långe, Neri den lille, Gaute från Östanskog, Bländas son, och så vidare, Sveriges landskaper, äfvensom hvardera landskapets särskilta manskaps-afdelning i Svenska hären. Naturligtvis komma handlingen och berättelsen att härigenom, i det hela, förlora allt egentligen menskligt interesse; oaktadt det glänsande inslaget af sinnrika påfund och skildringar, sådana som t. ex. strax i begynnelsen de tre Nornornas uppträdande under Tids-trädet, eller som flertalet af de lyriska naturmålningar, hvilka förekomma i stor mängd och oafbrutet nordisk egendomlighet. Man må mindre förundra sig öfver den nyssnämda bristens verkliga inträffande, än öfver Skaldens tro på någon möjlighet att förebygga det, och hans i företalet yttrade hopp, att detta verk skulle kunna läsas "såsom en *Folksaga*, så att läsaren, under uppfattandet af sjelfva händelserna, glömde allegorien." Ja, han yppar i samma företal den öfvertygelse, att "alla Myter" hafva just på det viset uppkommit. Enligt hans dåvarande synpunkt ägde Skaldekonsten den makt, att genom blotta framställningen, så snart denna nemligen vore "sant poetisk", gifva åt dylika sjelftillverkade sinnebilder fulla verkligheten af historiska personer. Ungefär samma synpunkt utgör grundfelet i hans eljest förträffliga bok om *Eddornas Sinnebildslära;* i gudarne och deras öden ser han der idel allegoriska inklädnader af intellektuella och moraliska begreppsväsenden. Den motsatta ensidigheten, att upplösa dem i allegoriserande naturkrafter, låg honom fjermare; änskönt han icke sällan jemväl till *den* lyssnade mer, än billigt. Slutligen började han dock märka, att slik åsigt af Allegori och Myt inledt honom på en villoväg. Desto mer vinnlade han sig nu om, för det första, att fatta fotfäste på den grund, der Myterna uppenbara sig i sin lefvande enhet af natur-betydelse och historisk betydelse, och för det andra att bemäktiga sig de *romantiska mellantoner*, utan hvilka det poetiska i vår hedniska fornverld aldrig kan rätt innerligt beröra det poetiska i vår nutid, eller dermed verkligen sammansmälta till nytt lif och ny skönhet. I flera af hans sednaste större dikter, och i sjelfva den största, Hjeltedikten *Asarne*, hvars ämne mången kan hålla för ett allramest från Christendomen aflägset, framlyser onekligen denna afsigt. Å andra sidan deremot började man sträcka en spanande uppmärksamhet allt längre upp tillbaka, en hjertlig kärlek allt djupare in i just *den* verldsrymd, inom hvilken Ling helst vistades; man fördes dit genom en sig deråt riktande sammanträffning af den filosofiska, den religiösa och den estetiska forskningens vägar. Han blef således ändtligen varse, med glad förundran, att i Sverige knappt någorstädes ett lifligare betraktande, ett varmare deltagande egnades åt denna nordiska guda- och hjelteverld, än just bland de "sydliga leksvenner", öfver hvilka han tillförene varit misslynt.

I sjelfva verket – om vi noggrannt fatta i sigte den Gudalära, på hvilken våra urfäder, i kämpadikten som i kämpahandlingen, stödde sitt hjeltelif: huru kunde någon af Hedendomens mytiska och poetiska skepnader ligga närmare, både till ett krigiskt lynne, sådant som Lings, och till en fosterländsk sammanträffning af de högsta betraktelsers banor? Det är genom henne, det är genom Norden, som vägen går åt Östern, för att uppdaga källan till Vesterlandets romantiska lif och diktning. Ty denna källa uppsprang just i den lifspunkt, der en från Östern härstammande *jordisk* Eld-religion upptogs, till rening, till förädling, inom en likaledes derifrån härstammande *himmelsk;* och just den förra af dessa begge Eldläror, bärande många drag af en asiatisk syster, hvilken hon liknar i att dyrka Gudomligheten såsom *Lifvets* Eld i egenskap af *Ljus*, är den, som begynner Skandinaviens häfder, skaldesång och samtliga odling. Romerska författare omtala med beundran de nord-germaniska folkens vilda, men hugstora tapperhet; deras brinnande kärlek för Poesi och fädernas minnen, deras spådoms-qväden och magiskt ensliga samlif med Naturen, deras egenskap att förena den hårdsintaste stolthet med den ömsintaste trohet, den trotsigaste frihetslust med den undergifnaste

sjelfförsakelse, deras djupa aktning för Qvinnan och för familjbandens helgd, deras lugna och orubbliga öfvertygelse om själens odödlighet. Men alla dessa, för den tidens bildade folkslag främmande, egenheter, till hvilka Romarväldets invånare uppskådade med känslor blandade af häpnad och afund, leda sina innersta trådar från en religiös verldsåsigt, som var till sitt grundlynne rent af *krigisk*, och tillika var det i den ädlaste sinnebildliga mening, der menniskans hela lif sjelfspeglade sig, med förvånande aningsrikedom och siareblick, i ett på samma gång *tragiskt och segersällt gudaspel.*

Ty – hvilken är den grundtanke, som denna från Kaukasiska bergsbygderna utgångna lära innehåller? Först och främst: att allt jordiskt tidslif är en oafbruten kamp mellan Lifs-eldens och Döds-eldens, eller mellan Ljusets och Mörkrets, mellan Värmans och Köldens makter. Det har uppkommit genom en sådan sammandrabbning; föranledd af en onämd och bortom tiden förborgad ”*Den*, hvars kraft utsände lifvande hettan.” Det är frukten af Ljusmaktens då vunna seger, hvilken först tillvägabragte ett rymden fyllande verldsämne (ur-jätten Ymer); sedan antog personlighet i Asarnes gudaslägt, och gjorde deras öfverdrott Oden till den Onämdes – eller sin egen – klaraste bild; samt derefter, genom dem, ur grundämnet framdanade menniskans hela nuvarande, synliga och osynliga, verlds-allt. Men den ursprungliga striden fortfar icke destomindre, förnyad i ett förändradt och vådligare skick. I en medlem af gudagillet, Loke, hade nemligen *lågan* förvandlat sig från *lifvets* eld till *dödens*, eller till förödande *brand*; han hade från Asarne affallit, först i lönndom, sedan uppenbart, samt uppviglat de villkor för verlds-tillvarelsen, som ligga i Mörkrets krafter, ur det tillstånd af halfdvala, der de gjorde blott tyngdens och tröghetens motstånd, till verkliga motståndskrafter i fiendtlig mening. Derföre måste Asarne och deras vänner, om lifvets gudomliga verldsinrättning skall uppehållas, med oaflåtlig vaksamhet och tapperhet kämpa mot Jotnarne, Resarne, Trollen och deras anhang, eller alla de väsenden, hvilkas sak är att åstadkomma ett Nattens och Massans välde. Striden uttrycker således en motsats, ej mindre andlig, än lekamlig: motsatsen mellan Ondt och Godt. Derföre är ock allt *krig*, som menniskorna föra på jorden, dels en *gudstjenst*, dels en festlig lek, som uppfostrar och inviger till en sådan: det förra, då de såsom Asarnes dyrkare strida mot de mörka Makternas; det sednare, då de äfven dessutom idka vapenbragder. Häraf följer, att den för mannen värdigaste död är hjeltedöden, efter hvilken han lönas af Gudarne med en ärofull plats i deras boning; och vidare, att ehuru visserligen hvar och en *dygd*, som menniskan öfvar, är, redan såsom sådan, en krigisk bedrift, hvarmed hon gör deras fiender afbräck, sammanträffa dock, liksom i en brännpunkt, alla dygder i egenskapen af *rättskaffens kämpe.*

Allt detta låter, hittills, mera gladt än dystert; men nu blottar sig den tragiska hjert-roten. Det förfärande skönjes, att i Gudarne sjelfve är någonting inskränkt, vanskligt, förgängligt; att dem är gifven väl den lagskipande makt, som de utöfva, dagligen under verldsträdet sittande till tings, men icke *den* makt, som ”sätter lag, korar lif och täljer Ödets domar;” att äfven *de* blott ana den fördolda Skickelsens beslut, hvilka i tiden inträda genom de trenne högsta Nornorna, det Förborgade Väsendets eviga siare-jungfrur, heliga gåtovarelser, jemväl för Asarne outforskliga; att de sålunda sjelfve äro egentligen intet annat än *menniskor* – fastän af större, mäktigare, varaktigare beskaffenhet. Ja, det ännu förfärligare har försports: att de icke varit i sitt gudakall tillräckligt vaksamme; att de, gång efter gång, låtit sig af den onde Loke bedåras, och sist ända derhän, att genom hans ränker den *rena godhetens* makt, som i Balder ännu lefde qvar från den förlorade gullåldern, har ur tiden rent af försvunnit; att derföre numera, på längd, striden ej af dem kan fortsättas; att alltså hela denna verld måste förgås tillika med dem sjelfva, som ej bättre uppfyllt sin skyldighet att bevara den. Detta skall ske genom en verldsbrand – ett för gudar, menniskor och öfriga naturvarelser gemensamt dödsbål. I hela sin kraft släppes Brand-elden lös mot Ljus-elden, och Dödens höfdingar mot Lifvets. De förgöra ömsesidigt hvarandra. Fåfängt har Oden länge förberedt sig till denna sista drabbning; fåfängt rycker han ut med en här af jordens yppersta hjeltar, dem han, under årtusenden, församlat hos sig i Valhall. Denna kämpa-himmel är egentligen ett himmelskt *läger*, till hvilket, ju närmare det afgörande fältslaget nalkas, desto mer uteslutande blott vikings-egenskaper öppna inträde. Men sedan

Balder upphört att vistas i Asgård, måste sjelfva detta Gudhem förbrinna; ingen enda boning skonas i den präktiga gudaborg, hvars inrättning var urbilden för Manhems (det *jordiska* Asa-hemmets) herrskare-hof.

Bortom all denna förstörelse uppglimmar dock en strimma af tröstlig utsigt. ”Få,” säger Eddan, ”månde längre framåt skåda;” hon sjelf sträcker likväl en blick framom gränsen af gudaspelets sista handling, och ser, att det stora förbränningsverket är – ett *renings*-verk. Det gifves – så qväder Valan ur underbar ingifvelse – det gifves en verldskrets, dit den allthärjande branden icke når; det är den innersta ljusverlden, den högsta Himlen (Gimle), den oförgängliga. Derifrån träder nu det förborgade Urväsendet fram, såsom den Allfader, hvars namn Oden burit till låns; och med delsamma som alltså det ursprungliga Ljuset uppenbarar sig i den nu tillfyllest renade rymden, uppstiger ”andra resan ur hafvet en ny jord, herrligt grön,” eller ur oändlighetens djup ett nytt och skönare verlds-allt, med Gimle till medelpunkt. Dit skall Balder återkomma; och emedan den stora kampen mellan Godt och Ondt nu är utkämpad, skola der blott ”fridsälla” Asar och fromma menniskor med honom bygga bo. Här, der framför allt rättrådighet, ordhållighet, trofasthet, berättiga till inträde, skola ock det fordna Valhalls gudomligheter nyfödas. De återuppträda här i sina *söner*, – det är: de upplefva i luttrade, i klarare uppenbaringar af sina sanna betydelser. Med guda-oskulden kommer då guda-visheten tillbaka; de läsa dess hemligheter på plötsligt igenfunna run-taflor, som i urtiden hade tillhört Gudarnes Höfding.

Härvid bör likväl märkas, att denna sista gryning af det skönaste hopp var, eller blef, endast de sinnrikaste Presterne, Skalderne, Siarne förbehållen. I den allmänna folktron fans den aldrig annorlunda, än såsom en ytterst skum och sväfvande aning. För folktron stod, bortom döden, väl å ena sidan Valhall, men ock å andra sidan den gräsliga Hels dunkla bostad; och från denna voro blott *de* undantagne, som stupat i manlig strid, eller i allmänhet öfver hopen upphöjt sig genom fräjdande idrotter och öden. Men den stora öfriga menniskomängden, alla de, som hvarken i Odens, eller Thors, eller Freyas, eller Brages tjenst förvärfvat en ära, för hvilken Valhall upplät sina portar, hvilken lott hade de att förbida? Ingen annan, än att nedsjunka till den hemska skuggverlden, såsom halft väsenlösa vålnader, utan barmhertighet öfvergifna åt qvalet af ändlös häntyning 14. Desto mera beklämmande rörde sig i djupet af sådan folktro den känsla, att Gudarne voro blotta tids- och naturmakter, underkastade åldring och undergång; äfvensom, att de genom sitt eget förvållande ådragit sig en ofärd, i hvilken de med sig invecklat hela det arma menniskosläglet. – Man kunde således ej undgå, att mer eller mindre lägga Gudarne till last det närvarande lifvets af mörker och död ständigt hotade ställning. Hos somliga lynnen verkade detta en öfverdådig blandning af trots och förtviflan, hvari de gjorde uppror eller förklarade fejd mot så fåkunniga gudomligheter; hos andra, att de med stillare, men dyster klagan besvärade sig öfver den ”grymhet,” som efter Balders bortgång blifvit Asarnes egenskap. Men öfverhufvud betraktade man sakernas skick såsom något, hvarvid – emedan det ej kunde vara annorlunda – menniskans pligt vore att icke grubbla derpå, utan intill det yttersta troget bistå Gudarne med all den tapperhet, all den ståndaktighet och sjelfförsakelse, hvaraf de sjelfve gåfvo så lysande föredömen. De voro ju i alla fall så herrliga! och tillika för egen räkning så beklagansvärda! Än mer: man hade ju så mycket att tacka dem för; så mångfaldig fröjd af kärlekslycka, af segerlycka, af odödligt rykte i skaldernas sånger! Hvad bättre kunde man då begära, än att först på allvar genomkämpa jordlifvet till deras tjenst och heder; sedan på lek vidmakthålla öfningen i hjeltehimmeln Valhall, och der, i Asars och Asynjors sällskap föra – så länge som möjligt – ett gladt lefverne, intill den Ödets dag, den ”Makternas afton,” hvarom blott Nornorna visste; samt att då slutligen, vid Gudarnes sida, under Härfadern Odens eget anförande, fäkta ut den sista drabbningen? Hurudan än i den, och efter den, lotten månde utfalla, – Ljusets och Sångens Öfverdrott förtjente dock, att man trofast med honom och de öfriga delade den. Hvad annat hade man att fordra, än de?

Så afspeglade sig det nordiska menniskolifvets hjelte-tragedi uti gudalifvets, och likaså tvertom tillbaka. I hjeltelifvet var, alltigenom, en religiös betydelse inlagd; och samma örlig, som Asarne i den osynliga verlden förde mot Resarne och Trollen, förde deras afbilder, det af Asarne styrda Man-hemmets invånare,

mot de råa folkstammar, hvilka i sin vildhet och sina nattliga obygder företedde den påtagliga liknelsen af Jätthemmet eller Jotunheim. Härmed öfverensstämde hela åsigten af den yttre Naturen. Äfven här, liksom hos Grekerne, uppfattades denna såsom ett lefvande vexelspel af demoniska krafter: men för dem var den, i sitt hela, ungefär blott ett *gudomligt Djur*, utan annat ändamål än lif och lifsnjutning; för Skandinaverne var den, med alla sina hemlighetsfulla väsenden af många namn, det alltomfattande utvecklings-villkoret för verldsstriden mellan det Goda såsom Ljus och det Onda såsom Mörker. En gudalära, som så afgjordt är *hjelte-religion*, har, utom hennes fornpersiska syster, icke inom Hedendomens område funnits. Visserligen innebar också *hon*, och i större mått än denna, en smitta af den tvetydiga och förvirrande trollmakt, som framblickar jemväl ur de ädlaste af Hedendomens skepnader, och äfven hos Asarnes dyrkare skedde, att denna makt utvecklade mer och mer sin gräsliga sida, ju närmare Christendomen anryckte att förjaga dess dimmor. – Märkligt är, att ehuru hela Asaväldet grundar sig på ett *besegradt Jättevälde*, måste dock Asarne, ju närmare slutet af deras herradöme nalkas, mer och mer nedlåta sig att rådfråga ett eget slags vishet, hvaraf åtskilliga bland Jätteslägtets medlemmar, oaktadt detta slägtes allmänna råhet, äro i besinning 15, – och hvarigenom de, om icke med en klarare, dock med en djupare aning, än Asarne, inblicka i vissa hemligheter eller förutse vissa öden. Det är *en somnambult* profetisk skickelse-kunskap, ställd i motsats till ljusgudarnes *vakna* medvetande. Äfven hos Grekerne företer sig en liknande motsats; men ingalunda på ett så allt-genomgripande sätt.

För öfrigt har denna lära både för Tänkarens och Skaldens betraktelse den förtjenst, att framstå såsom en enhet, ett verkligt helt, – ofantligt, men öfverskådligt. Hon är sjelf ett jättekonstverk; väl blott i utkast, men åtminstone i utkastet fullbordadt. Derigenom uppväges för Poesien de åtskilliga brister, dem hon vid jemförelse med den Grekiska Myt-kretsen måste vidkännas; hvilken tvifvelsutan, i allmänhet, är henne öfverlägsen ej blott i sinnlig åskådlighet, utan äfven i de sinnliga formernas rikedom och mångfaldiga omvexling. Men hon är lika mycket ett *poem*, som ett *system*, och tvertom; samt beggedera i den högsinnigaste anda. Alltsammans är en enda stor naturdikt, ett enda kämpaqväde, som tillhopafattar Gudarnes, Menniskornas och Tingens öden. Det är ett sådant, alltifrån den första begynnelsen, der Eldhemmets och Molnhemmets krafter sammanstöta, der verlden uppkommer ur de smältande islagren och jorden ur den stelnade ur-jättens ben, kött och blod; alltifrån den lyckliga morgon, då ofvan Varandets och Vishetens brunn den heliga asken uppgrönskar, lifvets och tidens träd, som genom alla djup sträcker sina rötter och öfver all verlden sina grenar, i hvilkas skugga de trenne Nornor bo, som dagligen vattna det; alltifrån den dag, då Asarne bygga sitt präktiga Valhall, der Idun med gyllene ungdoms-äpplen bespisar dem sjelfva och alla ankommande Einheriar – ända till deras undergång, som med detsamma är verldens; ända till det bleka framgryendet af en ny och bättre verldsålder. Emellan dessa ändpunkter, med Lokes affall och Balders mord till medelpunkt, fortgår utvecklingen; på en skådeplats, hvaröfver ömsom ur skyarne Thors hammare dånar, ömsom Freya, åkande genom himlarymden efter sitt björnspann 16, gjuter gullregnet af sin längtans tårar. Utvecklingen är på samma gång gudalifvets och menniskolifvets, i vexlande skiftningar af kämpafröjder och kämpasmärtor: än äfventyr, dem hugstora makter och krigare med ära bestå; än svekfullt gillrande snaror, i hvilka de, dock utan vanära, ofta med en större ära, falla.

På den bildrika duken af dessa skaldesägner målar sig således jemväl en mensklig, halft sagoartad, halft historisk, fornverlds herrlighet och undergång. Gudarne, som en tid sjelfve på jorden vistades i personlig närvaro, hafva dragit sig tillbaka till det himmelska Asgård; men de hjelteslägter, som från dem härstamma, fortsätta på deras vägnar den fejd, som började, när några qvinnors ankomst från Jotunheim störde verldsfriden, och Oden ”kastade sitt spjut ibland folken.” Öfverallt, samt främst och skönast i Sämunds-Eddan, genomklingar det hufvudämne, som också är allmänna innehållet af Medeltidens inledning, Folkvandringstiden. Det är vidtfräjdade konungaätters och hjeltars *bedrifter, skuld och fall;* ofta med toner, i hvilka medeltidens romantik är redan hörbar, och blott afbidar Christendomens vårvärma för att fullt utslå sina vingar. Lotten att kallas till Valhall af Odens utkorande fagra sköldmör, Valkyriorna, och att i följd af

deras val falla genom öppen fejd eller lömskt försåt, träffar oftast den tappraste och ädlaste hjelten; innerst af *det* skäl, att Oden påräknar allrafrämst *dem* till vapenbröder i sitt för den sista striden slagfärdiga gudaläger. Ofta är den sålunda fallande jemväl den ungdomligaste och skönaste. Så t. ex. i den oförgängliga Sigurds-sagan: denna kärlekens och dödens gemensamma lustgård i en af isberg omsluten öcken, på brädden af ett blodhaf, i hvilken hjelten störtas och drager alla de öfriga efter sig. Derigenom erhåller ämnet en djupt rörande tjusning, som griper alla känsliga bröst med underbar blandning af det hårdaste kraftmedvetande och det ömmaste vemod. En grekisk motsvarighet till Sigurd är Achilles; men den nordiske hjelteynglingen är en ojemförligt ädlare – genom den *ridderlighet*, som hos den grekiske felas. Större är likheten mellan Sigurd och den persiske Rustan, sådan denne besjunges af Firdusi; en likhet, som har sin rot i den ursprungliga närmare frändskapen mellan folken. Egentligen är det den nordiska ur-förebilden af detta öde, som framställer sig i Balder och hans död; vid hvars aning Oden sjelf finner sig så vanmäktig, att han skickar Idun till – *jorden*, för att *der* söka "spådom och vishet," och, sedan hon tröstlös tillbakakommit, i egen person rådfrågar sjelfva underjordens makter, med en ridt till Hels skuggboning och sierskan Valas[17] grafhög. – I sanning: naivare och sorgefullare, än i Odens *Korpasång*, har aldrig Poesien sjelf erkänt sin oförmåga att genom egna krafter, såsom en magisk natur-ingifvelses röst och tolk, ersätta Religionens plats, eller förhjelpa en villseledd religion och menniskovishet på rätta vägen.

Jag har tecknat våra stamfäders lära och verlds-åsigt, måhända utförligare, än sig vederbör i ett Tal, och med en kanske i mångens ögon för lång afvikelse från Talets egentliga föremål. Men det är, i sjelfva verket, just Lings verldsåsigt, som jag tecknat med detsamma: hans poetiska, som tillika – med afdrag af det mytiska omhöljet – var hans enskilt menskliga, så ofta han öfverlät sig åt sin personlighets innersta grundkänsla. Den ton, som i de ädlaste Asa-dyrkarnes sinnesstämning var grundtonen, var det jemväl i hans egen. Den har derföre ingenstädes blifvit sannare uttryckt, än genom denna chorsång i hans sorgespel *Agne:*

"Gudar höga
skola falla;
stjernor alla,
solens öga
skall ju släckas?
Hvarför klaga,
att de *svaga*
äfven räckas
af de lansar
Nornor slunga? –
Modets pansar
om er sluten!
Möten spjuten,
som de hvässa! –
Män ej blinka.
Låt dem ljunga,
låt dem blänka!
Lugnt vi sänka
ned vår hjessa,
när de vinka."

I sådan anda, med ren återgifning af dess hela styrka och storhet, och med antydning om en stundande högre upplösning af den i dess innehåll qvarblifna gåtan, ville han i sitt största qväde, *Asarne*, framställa en allt-

sammanhängande tafla af fädernes gudalära och urhäfd. Misstaget att, liksom i *Gylfe*, använda de gamla gudagestalterna till machineri och dekorationer på en i allegorier förklädd nutids-grund, hade han längesedan insett. Han sökte nu en fastare botten och fann den i Skandinaviens urtid, – nemligen så långt tillbaka den är oss synlig, eller i den ur Sagans dagbräckning framstrimmande gryningen af våra häfder; hvilka, såsom bekant är, begynna med väsenden, som – i någon mån åtminstone – äro historiska personer, under det de på samma gång äro Asagudarnes menskliga spegelbilder. Ynglinga-sagan, ett mellanting af mytisk poesi och egentlig historia, som likväl har tillräckligt af denna sednare för att rättvist gälla såsom våra häfders äldsta urkund, börjar sig sjelf och dem med ett från Asiens gränsor, från trakten mellan Kaucasus och Tanais, till vår Nord invandrande folk, styrdt af ett genom slägtskap och fostbrödralag sammanknutet förbund af härförare, drottar, lagstiftare, prester, som buro namnen af de gudar, om hvilka de undervisade, och på hvilkas vägnar de handlade. Sannolikt är, att de sjelfve höllo sig för menskliga incarnationer af dessa gudomligheter; som redan förut icke voro främmande för en beslägtad folkstam, hvilken de i vårt fädernesland förefunno. Synnerligen betraktade sig väl deras medelpunkt och herrskare, den historiske Oden, såsom en jordisk uppenbarelse af sin osynlige namne, hvars öfversteprest han förmodligen tillika var. Denna invandring med bosällningen i Skandinavien öfverhufvud, och enkannerligen i Sverige, på inbjudning af den beslägtade folkstammens åldrige höfding Gylfe; detta drottförbund med sina manliga och qvinnliga ledamöter, såsom de historiska Asarne och Asynjorna, eller skildring af dem, deras äfventyr, bragder, lefnadsöden, ända till och med Odens död; ändtligen, samt både i främsta och yttersta rummet, en sammanflätning af allt detta inom ramen af Nordlandens yttre natur, med deras mytiska urbilder, som här skulle framställas med en fullständighet, der icke det minsta finge saknas af hvad man om dem känner eller *kan* känna: sådan var den ofantliga planen till detta arbete; hvilket således redan genom sin plan måste blifva något alldeles annat, än ett rent Epos, sådant som det Homeriska, eller som Tyskarnes ”Lied der Nibelungen.” Snarare närmar det sig, i tanke och omfång, till Firdusis Scha Nameh, denna det fordna Persiens poetiska rikskrönika. Hade skalden inskränkt sitt ändamål till framställningen af den Nordiska Myten, visserligen hade då flera vägar dertill legat öppna, med större säkerhet för hoppet att frambringa ett lyckadt helt. Ett sådant, i episk och episkt-lyrisk art, är Oehlenschlägers *Nordens Gudar*, berättande den gamla gudasagans hufvudstycken, i romanser af skiftande ton och versform. Ett annat sätt är, att, såsom samme Oehlenschläger i sin dramatiska behandling af sagan om Balder, eller Fouqué i sin likaledes dramatiska behandling af Sigurds-sagan, eller vår inhemske Skaldaspiller i sin Frithiof, bearbeta någon viss särskilt del ur denna guda- och hjelteverld sålunda, att derifrån åt alla sidor utsigten öfver hela dess skaplynne upplåtes, i sina bjerta dagrar och dystra slagskuggor, med förfärande, och ändock lockande, skepnader rundtomkring syngränsen. En tredje utväg, som måhända än mer öfverensstämde med nutidens fordringar på karakteristisk mångfald, på en inom bekantare omgifningar oss närmare stående mensklighet, och på rikare omvexling äfven i det yttre af framställningen, vore, att så behandla något ur den sednare svenska historien lämpligen valdt ämne, att man der episodiskt inflätade, bland andra fornsvenska minnen, jemväl de väsendtligaste dragen af Nordmannalifvets äldsta verldsåskådning. Väl är sant, att ingendera af dessa vägar, icke ens den förstnämda, lemnar utrymme för en så beskaffad fullständighet, som Ling åsyftade. Men, tyvärr! en sådan är, numera, omöjlig. I sin grundtanke har Nordens mytologi visserligen både enhet och helhet; men i den gestalt, hvari det hithörande blifvit oss öfverlemnadt af lärans bekännare, är det långt ifrån att vara till alla sina delar sammanbundet och utfördt. Att tusende år derefter, under så rent af andra verldsförhållanden, i föremålets mottagna fragmentariska skick fylla samtliga bristerna och in i det allraminsta upptänka alla felande smådelar, är en uppgift, som ingen nutida skald kan lösa – äfven med en bildningsgåfva, som, lik Lings, är en nyfödelse af de fordna skaldernes egen. Förenar han nu dermed också *den* uppgift, att hans verk skall tillika bli en svensk, ja, en skandinavisk ur-rikshistoria: hvilken utgång låter vid ett dylikt företag tänka sig? – Men det var just *detta*, som Ling ville. Hans arbete skulle blifva ett episkt national-verk af sådan halt, att deri funnes, för det första, ett fullkomligare helt af nordisk gudasaga, än i dessa myters egna urkunder, och för det andra, ett dermed förknippadt helt, lika fullständigt, af Skandinaviens äldsta häfder. På det i verkställigheten af detta dubbla uppsåt ingenting skulle vara

förbigånget, samlade han och använde ämne-bidrag från alla håll; der andra traditioner upphörde, der sjelfva Isländarne ej räckte till, begagnades den sagorike Saxo att fylla luckorna. Så tillvägabragte han omsider, med jätteansträngningar, med slöseri af förvånande skarpsinnighet och fyndighet, verkligen ett slags till hälften mytiskt, till hälften historiskt allt-omfång; hvari han så fördjupade sig, att han slutligen var sjelf fullt öfvertygad om dess historiska sanning, – redebogen, från det största till det minsta, att dö på dess trovärdighet. Slik åsigt deraf ville han väl icke rent ut medgifva, åtminstone icke i tryck; men verkliga förhållandet var, att medvetandet af fri uppfinning och anordning i diktens komposition mer och mer upplöste sig i ett medvetande af de särskilta delarnes historiska tillförlitlighet och af just ett *så* beskaffadt sammanhangs historiska nödvändighet; hvars visshet alltså, för honom sjelf, mer och mer utsträckte sig från delarne till det hela. Så kom han ändtligen derhän, att på *detta* värde af sitt verk sjelf lägga hufvudvigten. Naturligtvis måste härigenom uppkomma en sådan sammanpackning af personer, gudomliga och menskliga, med deras afsigter, idrotter, händelser, att minst hundrade sånger hade behöfts i stället för trettio, om någon egentlig episk utveckling skolat göras möjlig. Ett flerdubbladt utrymme hade desto hellre varit nödigt, som tillhopapackningen medbragte tillika svårigheten af en ofantlig intrassling, då han föresatt sig att bringa Sturleson, Saxo och Eddorna i full inbördes överensstämmelse, samt att på sådan grund genomföra en jemt fortgående motsvarighet mellan de karakterer och händelser, som tillhörde de *gudomliga* Asarne, och dem, som tillhörde deras afbilder och ställföreträdare, de *menskliga.* Det är denna brist på tillräcklig utveckling, under det läsaren ständigt jagas framåt genom en hvimlande hopning af namn, belägenheter, händelser och beskrifningar, som i detta kämpaqväde tröttar; icke dess digra vidd, om än tvifvelsutan denna, i förening med innehållets aflägsenhet från hvad man kallar ”dagens frågor,” gör fyllest att skrämma den stora läsarehopen tillbaka.

Lägga vi nu härtill, att Skaldens starka sida i allmänhet icke var förmågan att teckna menskliga väsenden, eller mennisko-artade, med psykisk mångfald och med fullt bestämd, ur dem sjelfva framgående åskådlighet: så måste äfven *här* grundbristen komma att bestå i ett visst, mellan skildringarnas kraft och prakt framskymtande, armod på rikligt innerlig och sjelfständig mensklighet; så ofta nemligen, som icke skaldens egen (hvilken visserligen var beggedera), förslår att öfverskyla det, genom att ställa sig sjelf bakom sina personers namn och rustningar. Rättvisan fordrar det erkännande, att detta fel här framträder vida mindre, än i *Gylfe;* men utplånadt är det dock icke; och i jemförelse dermed böra de öfriga, som vid förevarande skaldeverk blifvit anmärkta, endast såsom smärre betraktas. Ett sådant är t. ex. den jemväl här icke fullt tyglade benägenheten för en uppstegring af styrka ända till krampaktighet, en viss öfverdrift i det gräsliga och groteska, en viss vidunderlig bålstorhet och obäklighet; – särdeles dock vid skildrandet af Asarnes *fiender:* ty för Asarne sjelfve tycks han hafva lyssnat något mer, än skäligt, till de förebråelser som gjorts honom öfver det ”*rytande*” hos hans hjeltar och hjeltinnor; snarare visa de sig här nog mycket ömhjertade, och Oden sjelf är tecknad, hvad man minst kunde förmoda, såsom en saktmodig, vemodig och högst medgörlig varelse. Hvad åter det slags vidunderlighet angår, som genom sin art så lätt faller i parodi, så är sant, att den sednare Eddan och de sednare Islands-sagorna deruti gifva starka föredömen. Men just i dessa äldre behandlingar varsnar man ock en böjelse, till och med en begynnelse, att mildra allt dylikt genom att sjelf gifva det en humoristisk vändning. Sjelfparodien är, i slika föremåls framställning, ett lyte, om den infinner sig opåkallad; afsigtlig, är den en förtjenst, ett behag. Med få ord sagdt: äfven vid läsningen af detta verk igenkänner man, i brister som i förtjenster, dess författare; och bredvid vår beundran för det stora i skaldesinne och uppfinning ställer sig också här, icke sällan, en obortvislig saknad af måtta, smak, harmoni. Likaså kan ej nekas, att Språkets och Versens fordringar äfven här icke alltid nog sorgfälligt iakttagits; fastän det väldiga framsteg är lika onekligt, som jemväl derutinnan lyfter denna hjeltedikt högt öfver *Gylfe*, – der man, i dessa hänseenden, visst ej orättmätigt öfverklagat än många ovårdsamheter, än hvarjehanda konstlerier i sökande och tillskapande af ålderdomliga ordasätt.

Men af allt på samma gång sant och trivialt, som kan sägas, är ingenting sannare, än att det af allting lättaste

är – *klander;* äfven om det är ett grundadt och billigt. I afseende på en och annan väntad anmärkning, har Skalden sjelf, till någon del, medgifvit dess behörighet. Sitt svar har han, vid slutet af Bihanget till *Asarne*, yttrat med dessa ord: ”Jag erkänner djerfheten af mitt företag; men jag har i allt följt *mitt* skaplynne, och alltid velat hellre såsom ur-jätten Ymer af gudarne nedstörtas i den allslukande rymden, än, som en berusad Fjollner, drunkna i mjödkarets söta, stormfria vågor.” – Ord, som skildra mannen, både såsom skald och menniska! – Och huru mycket, efter allt klander, återstår ej här att *berömma!* Det gifves en konst att äfven i beröm vara vrång, att binda lagerns kransar, liksom tacksamhetens, med snäfhet och njugghet. Jag lemnar denna konst i sitt värde, och gläder mig, att man för Ling behöfver lika litet spara på lager, som på eklöf. Särskilt är det verk, hvarom jag nu talat, ej blott i utvertes mått hans största; det är så jemväl i sin inre betydenhet; intet af de föregående uppenbarar det herrliga af hans skaldenatur med samma fullhet. Det må således, i sitt hela, gälla såsom den egentliga bilden och sinnebilden af hela hans poesi. Denna, med alla olikheter för öfrigt, påminner likväl deruti om den äldre grekiska konstens Hermes-bildstoder, att den ofta företer mycket, som är blott tillämnadt, eller mera tillyxadt än utfördt; men i *Asarne* har hon framryckt till större likhet med den ägineliska stylen, som af de förra bibehållit endast en viss majestätlig enformighet och några gåtaktiga drag, genom hvilka yngre konstnärer försättas i vördnadsfull undran, och tillika antydas, att någonting är åt *dem*, till utveckling och fullbordan, qvarlemnadt. I allmänhet visar han i detta qväde, så ofta det helas inrättning unnar honom tid och rum dertill, en vida större förmåga, än i något föregående, att *berätta.* Han förtäljer här, esomoftast, med lika mycket lif, som fart: det *yttre* af personer och saker framställes då med ett ofta oöfverträffligt mästerskap; och äfven deras inre står understundom fram i blixtklarhet, vid skenet af de utbrott, i hvilka skaldens bröst, gång efter gång, plötsligt urladdar sitt eldsämne. Kraftigast och ymnigast sker detta, när föremålen omedelbart beröra hans fosterlandskänsla, och enkom hans hänryckta blick för fosterlandets naturfägring, – denna på en gång så djerfva, så vilda och så ljufva. Outtömlig i beskrifningar af gestalter, drägter, vapen, guda- och konungasalar, gör han dem ofta lika målarsköna, som glänsande. Man må slå upp detta diktverk hvar som helst, och vara viss att nästan alltid möta någon tafla, eller någon lyrisk utgjutelse, hvars värde, än i en stark och dyster höghet, än i dityrambisk andeyra, än i en blidare skönhets behag, icke kan förmycket lofordas. Bland otaliga exempel, som kunde anföras, vill jag nu blott nämna några, just så genom uppslagning på måfå framtagna. I andra sången, dans-qvädet vid strömkarla-slag på Skjölds bröllop; i femte Fylgjornas krigschörer och nattliga hviskning om den helige Skandas rike; i sjunde, den läckra målningen af den badande prinsessan Hejdi, och strax derefter den högtidliga af Asarnes offerfest; i nionde, skildringen af Nordens högsommar-natt och midnattssol, Asarnes förtjusning vid första åsynen deraf, samt deras öfverdrotts dervid utbristande sång *till* Valhall och *öfver* Norden, – troligen den präktigaste lofsång, som hittills blifvit öfver detta ämne diktad; i fjortonde, den af siare-ingifvelse berusade Hejdis qväde öfver detta sitt anderus; i femtonde, Ullers syn af urnattens rike, af Nidhögg och hans boning, äfvensom derefter berättelsen om den åldrige *Gylfes* sista dagar och död; i sjuttonde, Freyas toilett-bestyr och gästabud för Gudarnes fader; i tjugonde, det jordiska Asgårds belägring och brand under sin herrskares frånvaro, samt skalden Brages sång till sitt fädernehem, – en af dem, som framqvällt ur det allrainnersta af Lings svenska hjerta; i tjuguförsta, de åt Norden utvandrande Asarnes skilsmessa från sin bostad, Odens ensliga besök i den folktomma borgen, och hans afskedssång; i tjugutredje, Guden Odens saliga drömsyn om Försonarens ankomst; i tjugufjerde, ett ypperligt qväde af en finsk trollman och ett ännu skönare af den strax derpå i vågornas gömma för alltid nerdykande Wäinämöinen, begge i en anda, en styl, en tonart, som, – emot vanligheten,– helt och hållet afvikande från skaldens egen, är finsk äfven i versens konstrika, men högst ledigt använda form; i tjugusjunde, Svafurlams och hans hirdmäns muntra jagtvisa; i tjuguåttonde, skildringen af Gudarnes aftynande lif och sorgsna oro under Iduns frånvaro, samt fåfänga förfrågningar hos henne. Värdigare kan ändtligen detta stora verk icke lyktas, än med den alltigenom, så i sina episka som lyriska delar, förträffliga trettionde sången; med hvilken visserligen ej någon af de öfriga, när hvar och en betraktas såsom ett eget helt, kan mäta sig i skär och hög skönhet. Tiden af Frälsarens födelse är kommen: heliga och rörande järtecken förkunna den; under

verldsträdet knäböja Nornorna, i bidande Alfers och Fylgjors ring, nedlutande sina anleten i vördsam tystnad; Urdar-brunnens svanor sjunga, för första och sista gången, och deras qväde innehåller ett farväl åt den förklingande Gudasagan; Gudarne sjelfve, med undergifven försakelse mötande sitt öde, förblifva stumma sittande på sina Valhalls-säten, i stilla häntydning, i orörlig dvala, i odödlig förblekning; derunder förklingar äfven den på jorden motsvarande kämpasagan; hjelten Oden, nu öfver hundraårig, skyndar, sedan han i en dröm sett Hels boning, att sammankalla sina Diar, befaller dem rista honom med Gejrsodd, qväder sin sista helsning och bjuder de sina välkomna till sig i Valfaders salar. Tanken af allt detta är oförlikneligt poetisk, och utförandet är det likaså. Endast berättelsen om Odens bortgång förråder någon brådska, tilläfventyrs föranledd, hos den sjelf åldrige skalden, af en trötthet, förlåtlig efter ett sådant jätteverks fullbordan.

Hvilken vore den, som kunde betrakta detta verldshaf af hjeltediktning, öfverströdt af lustparker på förtrollande öar, utan att erkänna, att deras skapare har genom sådana smycken, liksom genom gyllne ringar, trolofvat sig för evigt med en af Iduns fagraste döttrar? Sjelfva den entonighet och enfärg, som i någon mån är oskiljaktig från beslutet att i allt hålla sin åskådning inom gränsen af Skandinaviens natur och forntid, har ett slags majestät, överensstämmande med egenskapen af hafs-yta. Häri, liksom i mycket annat, och deribland en på djupet gående grundklang af svårmod, närmar sig Ling till Ossian; men hans synverld har mera positivt innehåll, och hans svårmod är försatt, stundom öfver höfvan, med de sinnliga beståndsdelar, som hos Ossians personer så godt som icke finnas, eller som försvunnit ur den gamle Bardens hågkomster. Påtagligast yttrar sig dock det Ossianska slägttycket i vår skalds allrasista, och kort före hans död utgifna, kämpaqväde: *Tirfing.* Detta är, helt och hållet, en månskenstafla af det forn-nordiska hjeltelifvet. Äfven språk och vers äga här någonting mera vekt, brutet och händöende, än i *Asarne;* der i allmänhet en frisk och manlig lefnadsvind susar öfver språkbehandlingen och den i svallvågor framböljande versen, hvilken genom sin rastlöst ilande gång visserligen yppar, i stället för episkt lugn, en aldrig fullt tillbakahållen lyrisk oro.

Jag har anmärkt, att Ling ej förstod hämta vinst af de humoristiska drag, hvilka så ögonskenligt röja sig i en viss sida af Nordens myt och saga. Ett slikt kynne är omisskännligt t. ex. i hela Thors-resan till Jotunhem, utan att upphäfva det allvar, som äfven ur denna resas händelser framskådar med djup betydelse. Men Ling hade nästan intet sinne för *skämt;* – han såg gerna, i allt sådant, endast Lokes illfunder och skadeglädje. All poetisk lättsinnighet var i hans ögon en prosaisk; eller ock rent af hjertlöshet och ondska. Liksom för hans enskilta personlighet, så fans äfven för hans skaldekonst intet obegripligare påstående, än att man kunde i vissa sinnesstämningar göra sig lustig, till och med öfvermodigt, på sina vänners, på sin egen, på hela verldens bekostnad, ja omlinda de heligaste bilder med arabesker af en skalkaktig glädtighet, utan att derunder ett ögonblick upphöra att i sitt innersta mena föremålen lika väl och för det Heliga hysa samma vördnad. I hans ungdom var förhållandet något annorlunda. Under de första åren af hans vistelse i Lund instiftade han till och med ett komiskt Ordens-sällskap, som skulle föreställa en parodi på alla ordens-hemligheter. Det höll sina sammankomster på hans fäktsal, der ledamöter upptogos med de vidunderligaste förhör och ceremonier. Hvarje spår af *detta* lynne syntes i en sednare tid utplånadt. Man misstager sig väl icke, om man häruti finner, hos en eljest så rikt begåfvad varelse, en både mensklig och estetisk hufvudbrist. Den sammanhänger med en djupare, hvilken jag redan en gång haft tillfälle vidröra. Det gifves icke blott en glädje, som yttrar sig i sprittande munterhet, med skämtets sjelfsvåldiga behag och qvickhetens glimmande pilkoger. Det gifves, lyckligtvis, äfven en innerligare, som kan vara tillstädes i sjelfva sorgen, eller sämjas med lidandet och le igenom tårarna, emedan den är en på själens botten bevarad känsla af den bland alla trefnader ursprungliga – trefnaden att vara till. Jag menar ej endast trefnaden att finna sig sammanflätad med en natur, så outtömlig på ungdom, på skönhet, på uppenbarelser af den Eviges närvaro, utan ännu mer *den*, som består i förmågan att jemväl ur de ringaste af menniskolifvets blomster suga honing. Konsten att vara lycklig, – det är konsten att vara åtkomlig för de tusentals småsaker, som, obekymrade om de missförhållanden i hvilka man så ofta råkar till de *stora* sakerna, öfverallt omkring lefnadsstigen titta upp

liksom vänliga barn, för att erbjuda sina menlösa smekningar. Hos Ling saknades denna förmåga nästan alldeles. Det var samma saknad, ehuru med andra former och i samband med andra själs-egenheter, som gjorde Stagnelius till den mest melankoliske bland Sveriges skalder, och oftare, än önskligt varit, dref honom in än i en abstrakt mystik, än i en sjelftillverkad praktnatur. Enhvar inser, att sådan anmärkning icke klandrar dessa tvenne höga snillen; den beklagar dem blott.

För att begripa Ling i samtligheten af hans lefnad och sträfvan, med alla dess mödor, dess bragder, dess med de stora egenskaperna förknippade besynnerligheter, måste man i klar föreställning fatta på en gång hans egna naturdaning och de förhållanden, under hvilka denna sökte bryta sig väg genom ständiga hinder. Dessa voro än utifrån mötande, än sjelfskapade; men härledde sig alla egentligen derifrån, att han kände sig hemmastadd i en tid, som låg många århundraden bakom honom, och deremot alltid främmande i den, der han, lik en gengångare ur den förra, var nödgad att lefva. Inom en muskelstark och härdig kropp utvecklade sig tidigt en eldsjäl, som, helst vistande bland den nordiska fornverldens minnen, ursprungligt var benägen att mest högakta denna fornverlds handfasta dygder. Han kände sig vara den ”*siste kämpen*”, och hade rätt dertill. Med denna känsla förenade sig alltså ödsligheten att i sitt slag vara ensam och vemodet att befinna sig genom föga mer än ett årtusende skild från det tidehvarf, som nästan uteslutande tilldrog sig hans beundran. Med sådan natur, sådant lynne, försatt inom en samhälls-omgifning, som var hans önskningar och fordringar så olik, huru kunde han der annat än förnimma och skicka sig som en främling? Men i samma natur och lynne låg också, att han, till trots af denna nymodiga verld, sedan han en gång der blifvit liksom inkastad, måste äfven i *den* verka, strida, och antingen falla eller segra. Ett nytt mannaslägte skulle skapas att likna de gudaburne ättfädren, sådana *han* tänkte sig dem; han ansåg sig kallad att blifva detta slägtes Prometheus, och uthärdade, i förtröstan på sitt värf, den frätande gamen liksom han. Sjelf stark, sammanfattade han all sin kraft till utbildande af andras styrka: i de ynglingar, dem han fostrade till hjeltesinne och bardalekar, såg han härolderne för en framtid, då en anda, lik de mäns, hvilka ännu i sjelfva ormagropen upphofvo stämman till skaldesång, ägde till sin tjenst idel kropps-verktyg af skön välbyggnad och outtröttlig spänstighet. Hvad han dervid främst hade i sigte, var fäderneslandet; hans dagliga tanke, hans nattliga dröm var *Sveriges* helsa och välgång. Men i hans föreställning skildes den sanna styrkan aldrig från ädelmod, och det ömma välgörandets kraf lågo derföre hans hjerta lika nära, som bragdlustens och folks-ärans; ja, de tillvunno sig, mot slutet af hans bana, det första rummet i hans omsorg. Med sin gymnastiska konst gick han derföre, såsom vi sett, ej blott de unga till mötes; inom hans stolta, men milda bröst fans också för de sjukliga, de svaga, de gamla en aldrig trytande redebogenhet till bistånd; han sträckte handen åt sjelfva de till långsam aftyning öfvergifna, för att åtminstone fördröja strådöden och bryta de hvassaste uddarne af dess smärtor. Så var hans inre sammansatt af hård stridslystnad och kärleksblid hjelpsamhet: och den sednare var egentligen den länk, som, vida mer än han sjelf visste, förenade honom med allt det vackraste af nutiden; om hvilken hans kännedom eljest inskränkte sig nästan blott till några allmänna och temligen obestämda föreställningar. En oafbruten sjelfuppoffring för de ädlaste syftemål – hvilken lefnadsban kan mera, än denna, synas värdig lotten af *sällhet?* – Och likväl, – om sällheten framför allt består i en med det sedliga medvetandets lugn försmält och stilla njutning af tillvarelse,– har näppligen gifvits någon dödlig, som emottagit henne på sparsammare och flyktigare besök. Till sådant fordras ovillkorligt rast, fordras ro; och i Lings väsende fans ingendera. Lik den grekiska gudasagans Ixion, var han bunden vid ett hjul, som af stormvindar oupphörligt kringhvirflades; men älskade, – deri olik Lapithernes furste, – sjelf denna fart, och ville aldrig tillåta det saktas, än mindre stanna.

Denna frånvaro af lugn förlamade således ingalunda hans verksamhet. Sällan skulle man lämpligare, än på den, använda liknelsen af en strid elf, som alltjemt sträfvar att öfversvämma sina bräddar, och som ofta lyckas deri, – understundom med härjande följder. Man kunde tycka sig finna, att hans kraft hade någonting genom sin öfverdrift sjukligt, någonting benäget till förvildad öfverspänning; men man kunde omöjligen

utan beundran se, huru den räckte till åt alla sina yttringar, åt en förvånande mångfald af sysselsättningar. Också var hos honom, i bokstafligaste mening, dikt-ingifvelsen en inspirerande yra, ett från högre makter skickadt raseri. Blef han i de skaldestunder, då han sålunda var alldeles utom sig försatt, hämmad af någon tillfällig störelse: då uppkom vanligen ett kroppsligt illamående; och en fysisk brytning, hvilken icke heller uteblef, behöfdes för att göra slut på detta obehags-tillstånd. I den sednare tiden af sin lefnad författade han merendels på det vis, att han för någon yngre förtrogen dikterade till uppskrifning sin bildningsgåfvas utgjutelser. Äfven i allmänhet låg honom icke fjerran, att meddela sig i fritt mundtligt föredrag; han gjorde det stundom offentligen, – såsom då han en tid här i hufvudstaden höll föreläsningar öfver Eddaläran. När i de nyssnämda stunderna andeyran fattade honom, skedde dikterandet under häftigt vandrande i rummet åt alla riktningar, och åtbörder af den våldsammaste art. Då framstörtade hans verser i skaror, liksom väpnade i massa, och försvarade såsom fäktande i massa sin plats, – om än med det myckna stora och hänförande åtskilligt annat kom att följa med, som icke tål skärskådas vid noggrannare vapensyn. Att i upptecknandet hålla jemsteg med den fart, hvarmed verserna svallade öfver hans läppar, var för den skrifvande vanligtvis ogörligt; icke heller tålte han, att denne frågade honom, eller bad honom upprepa; hvartill dessutom kom den särskilta brydsamhet, att han med slik diktering kunde fortfara hela dagen, utan behof af kroppslig vederqvickelse, utan hunger och törst, samt fordrade af sin biträdare detsamma. Uppskref han sina ingifvelser sjelf, så gjorde han det ofta, i brådskan, på något enkom sällsamt sätt: t. ex. liggande på golfvet framstupa öfver ett folioark af grofvaste papper, och raspande på detta papper sina verser med penna, med blyerts eller rödkrita, så kraftigt, att man utanför på långt afstånd hörde deras födelse. Om den tystnad och stillhet, som författare vanligen älska inom och utom sitt arbetsrum, var han eljest icke nogräknad. Tvertom, ett visst omgifvande buller och bång verkade på honom snarare liksom uppfriskande; åtminstone synes detta vara fallet med hans uppsatser i *prosa*, dem han gerna dikterade under mångfaldigt bestyr med barn och tjenstefolk, utdelande af befallningar till arbetshjon, och andra dylika afbrott; tankbilderna i hans inre ordnade sig då som lifligast, ju kryare hela huset omkring honom sågs i rörelse. I hans personliga umgänge var samma orolighet, samma kastning mellan motsatta stämningar och tankföremål. Men den tråd, som beständigt sammanband alla dessa motsatser, var en alltid oskrymtad välvilja, en alltid öppen och flärdfri själ, redlig i sin kyla, som i sin värma.

Mången ansåg sig finna skäl att i hans lynne öfverklaga en stark böjelse för ömtålighet, retlighet och misstänksamhet, förenad med ett till det högsta uppstegradt begrepp om sig sjelf, sitt snille, sina afsigter och skapelser. I detta omdöme låg en blandning af rätt och orätt, som ofta – och kanske hos de flesta – blottställde honom för att misskännas. Det är sant, att han tänkte stort, icke blott om sin sak, utan äfven om sig sjelf; men han var icke oberättigad till ett stolt sjelfmedvetande. Det är vidare sant, att litteratörer, särdeles om de medtäflade eller åtminstone fuskade i hans yrke såsom skald, mottog han vanligtvis, till en början, i ett slags afvärjande fäktareställning, med uppsyn och med ord, båda lika kallt höfliga och kallt spetsiga; i beggedera röjde man då utan möda, att de voro förskansningar mot en person, som tilläfventyrs kunde nalkas med förborgadt uppsåt af äretjuf. Men låtsade man ej märka det, utan fortfor att bemöta honom med en enkel rättframhet, hvarur en aktning framglänste, som syntes obekymrad om han blefve den varse; så lyckades man temligen snart att vinna hans förtroende. Sedan man en gång vunnit det, kunde man våga hvarjehanda och säga honom ganska rakt sina öfvertygelser, till och med om hans käraste meningar och skrifter. Ja, man kunde då i ett och annat, till och med djerfvas – om än lindrigt – roa sig på hans räkning; om han blott hörde det sjelf, och ej fick underrättelse att det skett bakom hans rygg. Deremot måste man å *sin* sida alltid vara beredd att med god smak upptaga de naivaste tillkännagifvanden om en öfverlägsenhet, hvarmed det vore dåraktigt att ens i ringaste måtto jemföra sig. Det enda ämne, hvaröfver han, äfven i det förtroligaste umgänge, aldrig tillät någon afprutning i vördnad och än mindre något gyckel, var Asa-Gudarne. Deras förklarade kämpe var han, i hvarje hänsyn och ögonblick, oinskränkt; blotta föreställningen, att någon möjligtvis kunde finna vissa af deras *namn* (t. ex. namnet Snotra) löjliga, kunde bringa honom i raseri. – Slutligen är det också sant, att han ofta hördes betrakta sin offentliga ställning, både såsom Skald

och Gymnast, med en icke liten bitterhet. Men härvid får ej förgätas, hurudan denna ställning, så i ena som andra afseendet, var, åtminstone i *hans* ögon. Den blef aldrig sådan, att den gaf honom riktig tillfredsställelse. Såsom gymnast ansåg han Staten hafva nekat honom dels nog tidigt, dels nog kraftigt och tillräckligt understöd för den sak, hvarpå han offrat så mycket af sitt lif och sina ädlaste krafter. Såsom skald rönte han frånvaron af den allmännare sympati, som han tyckte – allt annat att förtiga – åtminstone det så rent fosterländska innehållet af sin diktan och traktan förtjena. Oaktadt det pris för nationalitet och svenskhet, som ej sällan med braskande ord blifvit honom tilldeladt, – stundom ock för att dermed nedsätta andra, hos hvilka man påstår att ingen gnista af slika egenskaper kan upptäckas, – är han likväl, för det närvarande, bland alla våra skalder den minst läste. Han visste det, och det grämde honom. För öfrigt tillhörde han ock i allmänhet icke dessa öfver både tadlet och smädelsen ståndaktigt upphöjda män, som ”tåla lätt kritiker, – så snart de röra någon annan.” Han var blifven van att klandras, att motsägas, att misstydas; men denna vana hade icke härdat hans hjerta, icke hans lynne. Den hade blott härdat hans snille att oförfäradt och oböjligt framgå på sin egen väg, sådan hans medfödda Fylgja utstakade den.

Af ytliga betraktare, alltid snart färdiga med sina omdömen, kallades han esomoftast ”charlatan;” särdeles innan hans gymnastiska förehafvanden hunnit bryta sig väg och i sitt värde allmännare erkännas. Ungdomens hängifvenhet plägade han, ehvar han uppträdde, genast vinna: det ligger i dess lynne att älska kraft, djerfhet, sällsam egenhet; det *nya*, redan såsom sådant, är en anbefallning åt dess gunst, och sjelfva det besynnerliga, om det visar sig sammansmält med storartadt väsende, höjer för unga sinnen intryckets dragningskraft. Annorlunda bedömde honom, i det längsta, mängden af äldre personer, mängden af föräldrar, lärare, tjenstemän. Man hade ju förut, i århundraden, utan slika påfund, utan dessa undergörande och halsbrytande kroppsrörelser, kunnat rätt väl både lefva och dö! Också voro alla skäl för handen, att han af de menniskokännare, som mäta hvar och en personlighet endast efter måttet af sin egen, skulle beskyllas för charlataneri. Det var honom icke möjligt, att om någonting, och allraminst om sina älsklings-ämnen, tala med den köld, som i svenska sällskapslifvet är bruklig. Han kunde ej öfver dem utlåta sig, om icke liksom skakad af en storm, hvilken, hänryckande honom sjelf, och skoningslös mot hvarje motståndare, ville rycka åhörarne med sig. Hvad i hans sinne var en noga genomtänkt och ganska enkel sanning, erhöll för mången derigenom en stämpel af svärmisk öfverspänning, ett sken att antingen vilja missleda andra eller sjelf vara missledd, en skenbild af antingen medveten eller omedveten förvillelse. Såsom medverkande anledningar för vedersakare och skämtare att finna orimlighet både i honom och hans sak, må äfven nämnas hans ofta öfver höfvan vanvårdade eller sällsamt inrättade klädsel, och hans med åldern snarare till- än aftagande lust att i vissa hänseenden omsvepa sig med hemligheter. Samma böjelse, som förde honom att om sina ungdomsöden orda blott gåtlikt, röjde sig i det dagliga umgänget på det sätt, att så snart hans mening skulle yttras i ett vanligt samtal, och icke i något slags högtidligare föredrag, der han genast kom i eld och glömde sig sjelf för ämnet, yppade han den ogerna för flere än en och en särskilt, hvilken han drog afsides i en vrå, för att der halfhviskande meddela den. Intet är begripligare, än att inför dem, hvilka äro ”som folket är mest,” skulle allt detta beteende ställa honom i menlig dager.

Af ett bland hans qvarlåtenskap hittadt blad, som angifver sig vara slutet af en uppsats, kallad *Jag och de Andra*, ser man, att han ämnat lykta en samling af sina skrifter med en egenhändig lefvernesbeskrifning 18. Det har ock blifvit sagdt, att han för sin närmaste omgifning uppläst strödda bitar af en uppteckning, kallad *Jag och de Mina;* men hvilken han, jemte en myckenhet andra papper, skall hafva uppbränt. Mig synes troligt, af det nyssnämda bladets innehåll, att dessa begge namn icke betecknat tvenne uppsatser, utan blott tvenne afdelningar af en och samma: den ena handlande om det enskilt menskliga af författarens lefnad; den andra om det egentligt litterära deraf. Några spridda sjelfbetraktelser, utan titel, början och slut, förekommande på enstaka pappersark, dem jag sett, äro sannolikt öfverlefvor af det åt lågorna offrade verket. Dessa innehålla, bland flera dylika, ett ställe, som intygar fyllest, huru han i dunkla stunder betraktade sin lefnadslott. – ”Jag kan”, säger han der, ”öppet bedyra, att jag födt mig i mitt anletes svett. Få

dagakarlar hafva gjort så tunga dagsverken, som jag. Jag var icke kallad att arbeta med armarna, utan med tankarna. Men man har trott, att jag icke borde vara annat än en dagakarl; och man har lett åt allt, som visade mig i annan skepnad. Likväl vet jag, att jag, så mask jag är, genom Guds hjelp verkat på mera än ett sätt, till mitt lands och mitt slägtes andliga förkofran. Litet har man gäldat mig derför; men detta öde delar jag icke ensam. Jag vet, att jag följt en ingifvelse, meddelad af en högre kraft, än *min.*"

Erfarenheten af sådan ingifvelse förblifver, på längd, den enda trösten. Der förvaras den ungdom, som ej flyr; den uppmuntran, som ersätter all annan; det sällskap, som fyller behofvet af meddelning, när den tid kommit, då man skönjer antalet af år förökas och antalet af vänner förminskas – genom döden, eller (hvad långt bittrare är) genom lifvet. Äfven detta sista lidande var icke för Ling okändt. Man ordar ofta om kärlekens sjelfbländningar; men äro vänskapens mindre talrika? Huru mången, af djupare själsart, har upplefvat en half mansålder, utan att röna oinskränktheten af den både förfärliga och hugsvalande sanning, att *Gud* är den *ende* Vännen – om namnet "vänskap", noga taget, kan användas på ett förhållande, hvarest å ena sidan gifves ingen svaghet, ingen halfdunkel sträfvan? Undrom då ej, att bland skalder de Försynens gunstlingar äro sällsporda, åt hvilka beskäres den af hvarje slags författare-lycka ljufvaste och högsta: en själsbroder, så fullkomligt motsvarande det innersta lifvets behof, att man, genom inverkan och samverkan i ömsesidigt utbyte, känner af honom sitt väsendes brister fyllas, och sina krafter höjas till dubbel förmåga 19. Måhända var Lings natur till ett sådant vänskapsband förmycket enstörig och enstödig. I det fallet kan ingen ensligt genomkämpad bana vackrare lyktas, än med den sinnesstämning, hvari han, på det förutnämda slutbladet, tecknat detta yttersta farväl: "Motståndare! stigen fram på min graf, och svärjen, om J kunnen, med handen på hjertat, att det slår renare för Norden, än mitt slog, – att J velat hellre uppoffra egen personlighet än jag det ville! Men – edra namn och edra skäl må vara hvilka som helst: min ande skall fredligt vinka. Ja, frid vare med eder!"

I allmänhet må här anmärkas det för Skalden och Konstnären ständigt sig upprepande rön, att lika besynnerliga fordringar hemsöka deras enskilta personlighet, som deras offentliga. Oftast löpa fordringarna i båda fallen ut på omöjligheter, och vanligen den, att väl fortfara såsom samma person, men derjemte ock förvandla sig till en annan. Jerneken bör förblifva jernek, men tillika försöka att vara lilja; månskenet har *sitt* oförnekliga behag, men uppmanas att också förskaffa sig solskenets. De bästa, de förståndigaste menniskor, som dagligt och mångårigt erfarit, huru lätt deras eget sinneslugn störes af mötande förtretligheter, och huru sådana försvåra äfven sjelfva alldagsförrättningarna i de lägre af lifvets bestyr, låta ändock påskina ett slags förundran, om Skaldens själsförfattning icke alltid visar sig klarstämd, eller om han, så framt han skall antagas vara stundom bäddad på rosor utan törnen, dock har mången stund att känna sig bäddad på törnen utan rosor. Förutsättningen af hans skyldighet och hans makt att hålla sitt inre städse molnfritt innebär visserligen något ganska smickrande: den tycks vilja påminna honom om de krafter, med hvilka han blifvit utrustad för en företrädesvis hög och himmelsk bestämmelse. Man besinnar blott ej, att ställningen för Ljusets inverkningar och blottställningen för Mörkrets alltid äro förenade i samma höjds-grad. Snillet är hos mången ett vapen, som liknar dödssvärdet Tirfing: det blir sin ägares bane. Leopold har yttrat om Rousseaus lefnadsdagar, att "hälften *tänktes*, hälften *blöddes* bort." Samma utlåtelse kan lämpas på Lings. Men såg man ock hos honom, likt fordom hos den vid Svolder fallande Norrmanna-konungen, blodsdroppar tillra fram ur det bakom pansarn förborgade såret; då yppades det mot hans vilja, när han – liksom denne – lutade sig blott för att fortsätta leken med nya och skarpare svärd. Vanligtvis beherrskade han sig bättre i storm, än i lugnväder; då mottog han lifvets smärtor, liksom han i sin fäktning mottog sabelhuggen, med blottadt, men osårbart bröst. Dock – äfven i de mörkaste timmarna liknade hans lynne det grundämne af ljus, hvarom Vala säger, att hon sett det "glindra djupt under mullen."

Oroligast syntes han i sitt hemlif. Der var han, snart sagdt, allraminst hemmastadd. Falsk vore dock häraf den slutsats, att han var obelåten med sina husliga förhållanden. Långt derifrån! Men emedan för honom knappt någon hvila fans, ansåg han ock all sådan för hardt nära en tidspillan eller verklig försumlighet.

Äfven hans nattro var sällan annat, än en esomoftast afbruten dvala i mellanskofven af tanke-arbeten och drömsyner; hvilka sednare, i sammanhang med de förra, ömsom ställde framför honom drottvärf och guda-uppträden, ömsom bilder af menskliga bräckligheter och kroppslyten, dem hans gymnastiska konst var anlitad att bota. Ofta skedde då, att han, i sängen och i mörkret, upptecknade sina tankar på ett papper, efter den såsom lineal nyttjade tummen, och så, att det vid dager var temligen läsbart. För maka och barn klappade hans hjerta ömt och kärleksfullt, om än under en yta, som, understundom, också då bar utseendet af hårdhet och sträfhet. De qvinnliga behagen hade alllid funnit honom känslig. ”Varm tillbedjare af det Sköna, var han svag för det skönaste af Guds skapelser på jorden:” så utlät han sig om *sin* företrädare, vid sin första mottagning i detta samfund 20; och dessa ord måla honom sjelf. Hans ungdomliga – och aldrig åldrande – tillgifvenhet för Frejas kön var sådan, som hans dikter spegla den i hans kämpars lif och äfventyr. Sedan ett kärlekens luftslott, der han hoppats på varaktig bostad, försvunnit som en hägring med dess innevånarinna, hvars hjertas böjelse vände sig från honom till en annan, sökte han ersättning hos en fader- och moderlös flicka, som hade i Malmö, året 1806, först ådragit sig hans uppmärksamhet genom sitt värnlösa tillstånd, sin fattigdom och sitt stumma uttryck af bekymmer. Bildskön, god, sjuttonårig, blef Sophia Rosenqvist 1809 hans maka; men döden afbröt redan 1817 deras sammanlefnad. Ett blomster i vekhet, liksom i fägring, dukade hon under för sin svaga kroppsbyggnad, och förtärdes äfven genom öfvermåttet af den lidelse, för hvilken hon var föremål. Att se dem bredvid hvarandra, var att se en Hnoss eller en Gersemi vid sidan af en Hrungner. Någon tid efter hennes bortgång blef han nog lycklig att genom ett nytt äktenskapsband med Catharina Charlotta Nettelbladt erhålla den trogna följeslagarinna, som alltsedan, och till hans sista jordiska stund, omhuldat honom med vänaste omsorg, med otröttligaste fördragsamhet. Inom den krets, hvarmed han omgafs af henne och de barn, som båda makarna honom skänkt, spredo sig fläktar af vederqvickelse öfver den dystra tid, då hans af begynnelsen starka kroppshydda, i förtid vorden skör genom brännande sinnesrörelser och sjelfuppoffrande mödor, småningom kände sig mer och mer sönderbrytas. Bland dessa älsklingar unnade han sig ögonblick att njuta sitt vackra, i hufvudstadens närhet belägna landtställe *Annelund:* också ett af hans poemer, och ingalunda det minst märkvärdiga. Åt sin redan i Lund ådagalagda lust, att äfven i den yttre verkligheten omvärfva sig med diktlika byggnader och lustgårdar, hade han gifvit ett nytt och större utrymme på denna landtliga fristads-ort, den hans anläggningar, gynnade af läget, gjort till ett sammandrag af all svensk landskaps-fägring; tyvärr, med kostnader, som vida öfverstego hans tillgångar, dem hvarken hans i allt annat stränga måttlighet, eller hans makas kloka omvårdnad någonsin kunde göra tillräckliga. Der hade han ock, vid Brunnsvikens strand, utkorat sin grafplats och låtit inviga den genom en religiös högtidlighet. Den blef ytterligare invigd genom späda telningar af hans hjerta och kärlek, hvilkas ögon, före hans egna, lyckte sig till den sista sömnen.

Ändtligen nalkades honom sjelf, med skyndsamma steg, denna sömns timma. Den kom icke obebådad. Växande plågor, under hvilka han dock ståndaktigt fortfor att besjunga ett skönt Fordom och bereda ett skönt Tillkommande, förkunnade allt tydligare förvandlingens antåg. Hvad af kroppsliga qval strängast pröfvade hans tålamod, var den skymning, som började lägga sig öfver hans syn, liksom med afsigt att af de största episka sångare gifva honom ett nytt, ehuru bedröfligt, syskontycke. Tynad, halfblind, på en gång utbrunnen och ännu glödande, fans han till själen förändrad endast deruti, att de häftiga uppbrusningarna voro sällspordare; att han var i sin ton mindre trotsig, i sitt omdöme mera mild, i sin känsla mera blödig. Man såg honom nu ofta sådan, som han mot slutet af sitt qväde om *Asarne* skildrat den ålderstigne Thor:

”Stum Asa-Thor stod: likväl talade tåren;
”Det tö är så ljuft i de kyliga åren.”

Lidandet på sjelfva sotsängen blef ej långvarigt. Väl sade han sig, i ett slags vemodig skämtan, afundas fornfädrens Gejrs-odd; men hans tåliga undergifvenhet rubbades icke. Fast i tron på Försynen och Odödligheten, hördes han, vid den med de sina gemensamt njutna måltid, som är en gudomlig kärleks

försonings-minne, framhviska sin lyckliga visshet, att ”Gud är stor och god.” I hans öra ljudade tonerna af den dödspsalm, som i hans barna-år afsjöngs vid hans Moders likbegängelse; och han lät förnimma den önskan, att de skulle ljuda vid hans egen begrafning. Den 3 Maj 1839, just på sextonde årsdagen af hans yttersta hvilostads invigning, sänkte han, till farväl, på maka och barn välsignande händer, som i ögonblicket derefter för alltid domnade.

Den 9 Maj anförtroddes hans stoft åt jorden, På kistan lästes dessa ord, som i *Asarnes* hjeltedikt qvädas af ljusalfer vid den dödsbädd, der Öfverdrotten Odens gemål nyss aflidit:

”Striden är slut.
Tröttade anden
Hvile sig ut
I himmelska landen.”

Den vackra grafven står nu för andra gången klädd i vårgrönska. En af den döendes sista och oftast upprepade längtningar var, att hans grift, med det omgifvande lilla landtstället, måtte kunna bibehållas i hans efterlemnade Närmastes ägo. Det gifves en oräknelig skara af Svenska Medborgare, som visst icke förgätit, i hvilka förbindelser de stå hos den tredubble Mästaren i Fäktning, Gymnastik och Skaldekonst. Jag kan ej föreställa mig, att bland denna skara icke funnes ett antal, nog stort, för att tillvägabringa det i sitt hela måttliga och för hvarje särskilt ringa sammanskott, som behöfdes till uppfyllande af hans önskan om en jordfläck, hvarvid så mycken kärlek af hans hjerta och så mycken ära för svenska namnet äro fästade. Mången vallfart skall i framtiden, liksom nu, ditföra beundrare af det Ädla, det Sköna, det fosterländskt Stora: sinnen, känsliga för den sanna Välvilja, som aldrig tvekar att uppoffra sig i de fotspår, der Kärlekens Urbild föregått: nitälskare för den sanna Poesi, som fortfarande påminner sig och andra, att hon är Mensklighetens rena urspråk. De skola med en rörelse, som upplyfter och gläder, se den af asklunden och rosenhäcken omhägnade kullen, som gömmer den jordiska qvarlefvan af en man, hvilken, liksom fordom Camoens med sitt drottqväde i munnen, sam genom stormiga hafsvågor till ett mål, der han i mången hänsigt är värd att betraktas såsom föresyn.

Så sof i frid, du kämpe af Brages ätt!
För hvilka spjut man än må vid målet falla,
Att dö i sång gör alltid dock färden lätt
På luftig stig, dit herrliga gudar kalla.

Af Diktens purpurmantel för evigt höljd,
Sof sött i den, liksom en krigare hvilar!
Till sista bädden blef du af seger följd,
Och mot din sköld nu bräcka sig tadlets pilar.

Den skölden täcker hjertat med skottfritt hvalf,
Det är en graf, bland askar, vid lugna viken;
På bautastenen tecknar en ljusets alf,
Att ärans väg dig förde till ljusets riken.

De bleka blommor jag kring den stenen fäst,
Förlåt att dem så vissnande krans förenar!
Men Idun har alltredan ju prydt sin gäst
Med kronlik hjelm, som lyser af ädelstenar.

Min sångmö, sjelf en blomma bland isar ställd

Som drömde vår, men aldrig till vår fick vakna,
Har re’n drömt ut; och länge, med harpan fälld,
Hon nästan äfven glömt att den drömmen sakna.

Men hvarje lott är god, när det stundar höst,
Om med sin Norna mannen är enig vorden:
Godt är ett rum, förvaradt i svenska bröst;
Godt är, jemväl, ett rum – blott i svenska jorden

Din blef en Norna, som till obrytlig tråd
Spann malmfast kraft, att ödet som viking bära:
Du lydde trygg din mäktiga Fylgjas råd,
Af hopen lemnad snart allen med din ära.

Det har ock sitt behag, att i lifvet stå
Liksom ett fjäll, omgifvet af öckentystnad;
Med barm på källsprång rik, som i floder gå
Kring jorden ut, att tolka en jättsjäls lystnad.

Och när från Ida-vallen en himmelsk fläkt
Rör örnanästets branter, de furbekrönta,
Ur klyftans djup då stiger en stämma, väckt
Till urverlds-ljud, af sällsam förtjusning rönta.

Med dessa ljud Du diktat din hjeltesång,
Från tidens larm begrafven i gudaminnen;
Ditt ljus var norrskensdagern, som, natten lång,
Höll Vallhalls glädje målad för druckna sinnen.

En vårmusik ur skimrande ispalats,
En skog i storm, der tjusande sköldmör jaga,
En rosengård på blodiga valens plats, –
Det blef – och är – din väldiga Asa-saga.

Den dag skall gry, då eldröda hanens glam
Spår Sveas fall: se’n står hennes röst blott åter;
Det språk, der Thor slår ljungande flammor fram,
Det språk, der Freja gyllene tårar gråter.

Ehvar det då är kändt, skall en blick åt Nord
Din höga vålnad öfver dess berg se glimma,
Med Fingals skald att gästa bedriftens jord,
Med Thiodolf, på skyar, i månklar timma.

Då brinna högarna, liksom på Samsö förr,
Vid Fyris å och längs efter Lögarns fjärdar;
Då reglar döden upp hvar förseglad dörr,
Som stänger forngestalter ock andeverldar.

En drömsyn dock! – Du vistas i Gimle qvar,
Inför Allfader, säll i den sälla ringen,
Der Alfen sjelf sitt blinkande ögonpar
Mot Gudomssolen skyler med strålande vingen.

* * *

Noter

1)

Stiftarens ord i stiftelse-urkunden.

2)

Den 15 November 1776.

3)

Lars Ling. Slägten säges härstamma från Liffland, och fordom hafva skrifvit sig Lingh.

4)

Katarina Elisabet Molin.

5)

N. N. Petersson.

6)

Af denna nations Album, som derom innehåller de uppgifter: att han – sannolikt närmast efter förvisningen från Wexiö – blifvit student först i Lund och sedan i Upsala, bådadera om våren 1793, med föga mer än en månads mellanstånd (i Lund den 28 Mars, i Upsala den 2 Maj); att han i Upsala undergått teologisk examen 1797 (den 21 December); och ändtligen, att han vid slutet af vårterminen 1799 (den 7 Juni) derifrån uttagit nationsbetyg.

7)

Enligt Lings egen uppgift hette de Montrichard och Beurnier.

8)

Sjelf utlåter han sig derom, i den skrift, som utgör hans gymnastiska testamente: ”Anatomien, denna heliga genesis, som framlägger skaparens storverk för menniskans öga, som lärer henne på en gång huru liten och dock huru stor hon är, den vare gymnastens käraste urkund. Men han använde dess; liflösa former icke som sådana, utan skåde dem med sann siar-anda uti fullt lif; verkande, icke såsom massa, utan såsom gudaväsendets (andens) yttringsmedel, af det samma i hvarje punkt besjäladt! Härtill fordras Anatomiens oskiljaktiga maka, Fysiologien.” *Gymnastikens allmänna grunder* (Upsala, 1840, sid 229).

9)

Nämde medalj har till omskrift, med runobokstäfver: *Furir: fornfroþum*; *iþrottamanni*, (för fornkunskap åt idrottsmannen), samt i afskärningen: *þakkamarki: uk: kenslulaun.* (tacksamhetsbevis och erkänsla för undervisning).

10)

Eller, med färre ord; rätt förenar teori och praktik.

11)

Gymnastikens allmänna grunder, sidd. 100–102.

12)

Kallad: ”*Den falska Drömmen.*”

13)

Med de första underhandlingarna om denna förening, och skildringen huru Nore af *sin* Jarl uppviglas till motstånd, afbrytes det aldrig sedan fullbordade qvädet.

14)

Ett räddningsmedel, som derföre ofta tillitades, var modet att sjelf gifva sig döden: genom Gejrsodd, ättestupor m. m.

15)

Så t. ex. den vise Vafthrudner, den visa Hyndla m. fl.

16)

Det isländska ordet ”fress”, som allmänligen tolkats med *katt*, betyder äfven *björn*: se Isländaren Björn Haldorsens Lexikon.

17)

Nemligen den förnämsta Valans, hvilken derföre har detta namn företrädesvis; ty egentligen är ”Vala” just allmänbenämningen på Sierska eller Spåqvinna.

18)

Bladet, som har till öfverskrift; ”*Slut på Jag och de Andra*,” begynner på följande vis: ”Detta är hvad jag hunnit anteckna, hvad jag vet på samvete vara sant, och hvarföre jag en gång inför den Eviges thron skall stå till svars. Jag vill icke beröra de många bitterheter man utöst emot mig för mina bemödanden i Gymnastiken, Fäktningen, Nordiska Myterna, Nyare Poesien, med mera: det vore blott en plåga för läsaren. Jag vill nu endast sluta mina arbeten med dessa ord” o. s. v.

19)

En dylik, den egna varelsen fullständiggörande, själshälft ägde t. ex. Goethe i Schiller, och omvändt.

20)

Se hans Inträdes-Tal den 27 Juni 1835.